

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΓ'. - φύλ. 10 * ΑΘΗΝΑ, ΣΑΒΑΤΟ, 7 ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ 1915 * ΑΡΙΘΜΟΣ 555

ΕΝΑΣ ΛΑΟΣ ΥΨΩΝΕΤΑΙ ΑΜΑ ΔΕΙΞΗ
ΠΩΣ ΔΕ ΦΟΒΑΤΑΙ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΨΥΧΑΡΗ

Ο ΓΟΥΝΑΡΗΣ

Ἐπέρασαν ἀπὸ τότε δεκατρία χρόνια.

• ✠

Παραμονή τῶν ἐκλογῶν τοῦ 1902. Τὰ φύλλα τῆς Ἀθήνας δημοσίευαν εἰκόνες καὶ βίους ὑποψηφίων. Ἡ «Ἀκρόπολις», τὸ μόνο ξύπνιο φύλλο τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἔδειχνε ἐνδιαφέρον καὶ γιὰ τὶς ἰδέες. Ὁ ἀγίατρευτος φιλονεῖσμός της, στὸν ὁποῖον χρωστᾶμε τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς μεταβολῆς ποῦ ξέρετε, τὴν ἔσπρωχνε πρὸς τὰ καινούργια πρόσωπα, πρὸς τοὺς ἐφηβικοὺς ἐγκεφάλους. Ἐμαθε, πῶς στὴν Πάτρα ζῆ καὶ θριαμβεύει κάποιος δ.κηγόρος καὶ ρήτορας, ἐνάρετος καὶ σοφός, ἕνας καινούργιος ἄνθρωπος στὴ σκέψη καὶ στὴν ἐνέργεια, τὸν ὁποῖον οἱ φίλοι του στυλῶσαν ἀντιμέτωπο τόσων καὶ τόσων ὀνομαστῶν φατριαρχῶν. Ἔστειλε ἕνα γράμμα λοιπὸν στὸν ἀνταποκριτὴ τοῦ φίλου Γαβριηλίδης, καὶ ὕστερ' ἀπὸ τρεῖς ἡμέρες ἐπρόβαλεν ἕνα πολὺστηλο πρόγραμμα τοῦ Γούναρη στὴν «Ἀκρόπολη».

Ἦμουν ἀκόμη παιδί, μικρὴ ἦταν ἡ γνωριμία μου μὲ τὶς ἰδέες, ἀλλὰ θυμοῦμαι πῶς διαβάζοντας τὴ συνέντευξη - πρόγραμμα τοῦ Γούναρη στὴν «Ἀκρόπολη», αἰσθάνθηκα ἐνθουσιασμό ἀπερίγραπτο.

Τὸ πρόγραμμα ἐκεῖνο μιλοῦσε γιὰ μεταρρυθμίσεις ἐκπαιδευτικῆς, δικαστικῆς, διοικητικῆς, ἐσχεδίαζε τὸ «πλάνο» μιᾶς καινούργιας Ἑλλάδος. Δὲν ξέρω πόσοι τὸ πρόσεξαν. Ὅμως οἱ ἐκλογεῖς τῆς Πάτρας ἔκαναν τὸ συντάκτη τους βουλευτὴ, καὶ ἡ Βουλὴ τὸν ἐθαύμασε καὶ τὸν χειροκρότησε στὴν πρώτη του μεγάλη ἀγόρευση γιὰ τὸ ζήτημα τὸ σταφιδικό. Ὁ Ντεληγιάννης αὐτός, πρωθυπουργὸς τότε, φανέρωσε τὴν κατάπληξή του γιὰ τὸ νέο ῥήτορα καὶ τοῦσφιξε τὸ χέρι ἀνυπόκριτα.

Στὶς ἐκλογὲς τοῦ 1904 ὁ Γούναρης δὲν ἐπέτυχε. Τὰ προσωπικὰ κόμματα τῆς Πάτρας εἶχαν συνωμοτήσῃ γιὰ νὰ τὸν ἀποκλείσουν ἀπὸ τὴ Βουλὴ—καὶ τὸ κατάφεραν. Γιὰ μιὰ στιγμὴν ἐνόμιζες, πῶς ἡ πολιτικὴ σταδιοδρομία τοῦ Γούναρη ἐκλείσεν. Ὅμως ὄχι. Στὶς ἄλλες ἐκλογὲς ἦρθε καὶ πάλι θριαμβευτής.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- G. BRANDES. Γιὰ τὸν Ἴψεν καὶ τὴ ζωὴ του (συνέχεια).
Ο ΑΔΕΡΦΟΣ ΜΟΥ Ο ΓΙΑΝΝΗΣ. Νά κυριαρχήσῃ ἡ Ἐθνικὴ πολιτικὴ.
ΓΟΥΣΤΑΒΟΣ ΓΚΕΓΓΕΡΣΤΑΜ. Τὸ βιβλίον τοῦ μικροῦ ἀδερφοῦ (συνέχεια).
ΚΛΕΑΡΕΤΗ ΔΗΛΙΑ. Τὸ ξεριζωμένο δέντρο.
ΑΡΙΣΤΟΣ ΚΑΜΙΛΙΑΝΗΣ. Ὁ Γούναρης.
Τ. Τὸ ἀγώνισμα τοῦ κ. Πάλλη.
ΤΣ. Ὁ θάνατος τοῦ παγωνιοῦ.
ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ.—Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ.

✠ ΤΟ ΞΕΡΡΙΖΩΜΕΝΟ ΔΕΝΤΡΟ ✠

Γέριζο γιγαντόδεντρο πῶδερες τὸ μπουρίνι
καὶ νικητὴς σ' ἐκύσταζε νὰ σκύβῃς πρὸς τὸ δρόμο,
κλαδιά καὶ παρακλαδιά σου στενάξαν κ' ὁ κορμός σου
ὡς κάστρο ἔπεσε βόγγοντας καὶ σπέρνοντας τὸν τρόμο

Στὰ πυκνωμένα φύλλα σου κοπήξαν τὰ τραγοῦδια
καὶ τὰ πουλάκια ἀφήκανε τὴν ἀγκαλιά σου ὁμάδι.
Βαρενὴ πελέκια πέσανε στὰ χέρια σου τὰ μύρια
ὡς ξαπλωμένο σ' εἶδανε, μιᾶς δύναμη ρημάδι.

Καὶ μοναχὴ σ' ἀτόμεινε πιστὴ ὡς τὸ χαμό σου,
ἢ ἀγαμέμνη πού ξεψυχοῖ πλεγμένη στὸν κορμό σου.

ΚΛΕΑΡΕΤΗ ΔΗΛΙΑ

ΣΑΑΔΙ. — Ὁ μόνος πλοῦτος εἶναι νὰ ξέρεις νὰ καταναίξῃς
τὶς ἐπιθυμίες σου.

ΣΑΑΔΗ. — Μὴν κοιμάσαι βαριά, Βασιλιά! Ἡρέτει νὰ μπο-
ρεῖς νὰκοῦς τὴν ἀδόνατη φωνὴ τῶν ὑπηκόων σου πού μου-
μουρίζει: Δικαιοσύνη!

HEINE. — Ἦ γις εἶναι ὁ μεγάλος βράχος πού ἀπάνω του
στέκει δεμένη ἡ Ἀθροπότη, ὁ πραγματικὸς αὐτὸς Προμη-
θεῆς, καὶ σπαράζεται ἀπὸ τὸ γόπα τῆς Ἀμφιβολίας. Ἐκλεψε
τὸ φῶς, γιὰ τοῦτο μαρτυρεῖται τώρα.

ΣΑΑΔΗ. — Δὲν εἶναι πιδ γελῶτος ὁ ποντικός ἀπὸ τὴν τί-
γρη, ἂν πέσουνε κ' οἱ δύο στὴν παγίδα. Κ' οἱ δύο στὴν ἴδια
ἀξιοδίκρυτη κατάστασιν θὰ βρεθοῦνε.

Στὴν ἀρχὴ συνεργάσθηκε μὲ τὸν κ. Θεοτόκη, πολιτικὸν τοῦ ὁποῦ ἐκτιμοῦσε βαθειὰ τὴν ἀντίληψιν τὴν πλατεῖα καὶ τὴ γενικὴ τάσιν τὴ σωστή, χωρὶς ὡστόσο νὰ ἐπιδοκιμάξῃ τὸ πνεῦμα τοῦ τὸ συμβιβαστικὸ, τὴν περιφρόνησίν του πρὸς τὴ Βουλὴν, τὴν πολιτικὴν τὴν παρασηνιακὴν, τὴ μοιρολατρείαν του, τὴ συναλλαχτικὴν τὴν διάθεσιν, τὴν ἀντοχὴν τὴν ἀγνάντιαν σὲ πρόσωπα τιποτένια—μὲ τὴ σφραγίδα τῆς γενικῆς ἀναγνωρίσεως.

Ἄλλ' ἡ συνεργασία τοὺς δὲν ἐπολυκαίρισε. Ὁ Γούναρης φοβήθηκε τὸν πολιτικὸν θάνατον καὶ τὸ μούγλιασμα δίπλα σὲ τέτοιον «ἀβέλτερον» ἀρχηγό. Καὶ μαζὶ μὲ τὸ Δραγούμη, τὸ Ρέπουλη, τὸν Πρωτοπαπαδάκη, τὸν Παναγιωτόπουλον, καὶ κάποιους ἄλλους ἰδρυσεν τὴν Ἰαπωνικὴν ὁμάδα—ἓνα μικρὸν κόμμα ποῦ ἀπομείναν οἱ κοινοβουλευτικοὶ τοῦ ἀγῶνος ἱστορικοί. Ἡ *λειψὴ* ἐπανάστασις ποῦ γενεῖν κατόπιν ὀφείλεται στὴν «Ἀκρόπολη» ἀπὸ τῆς μιᾶς μεριάς, καὶ στὴν Ἰαπωνικὴν ὁμάδα—ἀπ' τὴν ἄλλη.

Ὁ κ. Θεοτόκης, ἄνθρωπος καθὼς εἶπαμε τῶν συμβιβασμῶν, ἔστησε παγίδα στὸ Γούναρη. Καθὼς ἔνωσε πῶς ἡ ψυχὴ τῆς Ἰαπωνικῆς ὁμάδος ἦτον ὁ σημερινὸς πρωθυπουργὸς—καὶ πῶς μὲ τὴν ἀπομάκρυνσίν του τὸ μικρὸν κόμμα ἤθελε διαλυθῆ, ἐπρότεινε στὸ Γούναρη νὰ λάβῃ μέρος στὸν ἀνασηματισμὸ τῆς Κυβερνήσεως καὶ νὰ ἐφαρμόσῃ τὸ οἰκονομικὸν τὸ πρόγραμμα.

Ὁ Γούναρης μὲ τὴ σκέψιν πῶς ἡ συμμετοχὴν του στὸ ὑπουργεῖον θὰ γινόταν ἀφορμὴ οἰκονομικοῦ ξαναγεννημοῦ τοῦ τόπου, δέχθηκε. Ἐτοίμασεν ὀλόκληρον σύστημα οἰκονομικῶν μεταρρυθμίσεων, μεταρρυθμίσεων ποῦ τις ἐμψύχωνε τὸ πνεῦμα τῆς οἰκονομικῆς δικαιοσύνης, — ἀντικαπιταλιστικῶν μεταρρυθμίσεων —, καὶ τις παρουσίασε στὴ Βουλὴν.

Τί ἔγεινε; Τὸ θυμοῦνται ὅλοι. Οἱ τράπεζες ἀγόρασαν μερικὰς ἐφημερίδας καὶ κάμποσους βουλευτάς, ὁ Θεοτόκης ἄφησεν ἐκθετο τὸ μεταρρυθμιστὴν ὑπουργόν του, — καὶ ὁ Γούναρης ἓνα βράδινον ἔστειλε τὸν ἰδιαιτερόν του στὸν κ. Πρόεδρον μὲνα γράμμα. Τὸ γράμμα ἔλεγε: «Παραιτοῦμαι».

Καὶ δίχως νὰ χάσῃ καιρὸν ἀποσύρθηκε γιὰ μερικὰς ἡμέρας στὸ Παλιὸ Φάληρον. Ἐφυγομάχησε.

Ἦρθεν ἡ ἐπανάστασις τῆς 15ης Αὐγούστου. Τοῦ προτάθηκε νὰ σχηματίσῃ δικτατορικὸν ὑπουργεῖον. Δὲ θέλησε. Τὸ καθάριον

λαοκρατικὸν πνεῦμα του, ἡ ὀξυσοπαστικὴν τὴν ἰδεολογίαν δὲ φανταζότανε τὴν ἐπανάστασιν στρατοκρατικὴν. Τὴν ἤθελε κάπως ἄλλοιῶς—τὴν εὗρηκε κατώτερον ἀπὸ τὰ ἰδανικά του. Ἐγραψε καὶ ὑπέγραψε μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους τὸ πρωτόκολλον τῆς ἀποχῆς, ὅταν ὁ Βενιζέλος ἔκαμε τὴν διάλυσιν τῆς Δεύτερης Ἀναθεωρητικῆς Βουλῆς· καὶ ἔτσι τὸ σύνταγμα ἀναθεωρήθηκε ἀπὸ τόσες καὶ τόσες ἀσημαντότητες—δίχως τὴν συνεργασίαν τοῦ Γούναρη, τοῦ Ράλλη, τοῦ Θεοτόκη.

Στὶς ἐκλογὰς τῆς πρώτης Βουλῆς, ὕστερον ἀπὸ τὴν διάλυσιν τῆς δευτέρας ἀναθεωρητικῆς, ὁ Γούναρης ξαναμπήκε στὸ Κοινοβούλιον, γιὰ νὰ κερδίσῃ ὅ,τι ἔχασε μὲ τὴν πολυκαιρινὴν ἀπουσίαν. Δὲν ἐμίλησε παρὰ μετρημένους φορὰς. Γιὰ τὰ ἐξωτερικὰ ζητήματα, γιὰ τὴν κύρωσιν τῶν συνθηκῶν, γιὰ τὸ σκάνταλον Σλήμαν, γιὰ τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν, γιὰ τὸ δικαίωμα τῆς ἀπεργίας, γιὰ τὸν προϋπολογισμό. Ὅμως ὅλες οἱ ὀμιλίαι του γεννήσανε τρικυμίας χειροκροτημάτων, — ἦταν μαζὶ αἰσθητικὰ καὶ διανοητικὰ ἀπολαύσεις. Τὴν τελευταίαν μάλιστα ἀγόρευσίν του — γιὰ τὸν προϋπολογισμό—τὴν χειροκρότησεν αὐτὸς ὁ κ. Βενιζέλος καὶ τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον.

Στὸ διάστημα τοῦ πολιτικοῦ τοῦ βίου τοῦ Γούναρη θάρριξε νερὸ στὸ κρασί του. Ἐγενεῖν λιγώτερον ἰδεολόγος, περισσότερο πραγμαλιστής. Περισσότερον συντηρητικὸς καὶ λιγώτερον ὀξυσοπαστής. Ἡ σοσιαλιστικὴ Οὐτοπία, ποῦ ἐξάλισε τὸ Γούναρη στὰ νιάτα του, ὅπως εἶχε ζαλίσει τὸν Μπριάν, ἔπαυεν τὸν μετὰ μὲ τὸ κρασί της. Ὁ Γούναρης εἶναι πλέον πολιτικὸς ὄρμος, δίχως ἀλόγιστες ὁρμὰς, δίχως πίστη πρὸς τὸ ἀπόλυτον ἔτοιμος νὰ στέρξῃ κάθε ἀναπόφευκτον συμβιβασμό. Ξέρει πῶς ἡ Ἑλλάδα γιὰ νὰ ζήσῃ πρέπει νὰ μεταβληθῆ σὲ τεράστιον στρατόπεδον καὶ ἀπέραντον ναύσταθμον.

Μόλις 48 χρονῶν, ἀκαμαῖος στὸ κορμὶ καὶ στὸ νοῦν, εἶχε τὴν κόλμην νάνεβῃ τὸ καράβι τῆς Πολιτείας, ἐνῶ τὰ κύματα πυργώνονταν γύρωθεν βουνά. Λένε πολλοὶ πῶς εἶναι ἀδέξιος, πῶς εἶναι θεωρητικὸς, πῶς δὲν εἶναι καλὸς καταβοκύρης—πῶς δὲν θὰ τὰράξῃ τὸ καράβι στὸ λιμάνι τὰπάνεμον.

Ἐλπίζω πῶς ἡ προφητεία τοῦ δὲ θάλλῃ θέψῃ.

ΝΑ ΚΥΡΙΑΡΧΗΣΗ Η ΕΘΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Σ' ὄλο αὐτὸ τὸ ἐθνικὸ συντάραγμα, πού ξέσπασε ἀπὸ προχτές τὸ Σάββατο, μένουں κάπια σημεῖα σκοτεινά. Ἀνακοινώθηκε ἵδι δὲν ἐσυμφώνησε ὁ Βασιλιάς νὰ βγοῦμ' ἀπ' τὴν οὐδετερότη καὶ γι αὐτὸ ἔπεσε ἡ Κυβέρνηση τοῦ Βενιζέλου. Μὰ τὸ νὰ δείξη τόση ἐπιμονὴ ὁ Βασιλιάς ὕστερ' ἀπὸ τὴν τελευταία πρόταση τοῦ Βενιζέλου, τῆς μιᾶς μεραρχίας, τῆς μιᾶς ταξιαρχίας στὸ τέλος, μᾶς μένει ἀνεξήγητο ἢ τουλάχιστο δυσκολοῦν με τὸν λόγους πού ἐπρόβαλε τὸ Ἐπιτελεῖτο. Κι ἀκόμη πιὸ ἀνεξήγητο καὶ σκοτεινὸ εἶναι τὸ νὰ κηρύξη ὁ Βενιζέλος ὅτι ἀπ' τῆ στιγμῆ πού δὲ συμφώνησε μαζί του ὁ Βασιλιάς ἐχάθη ἀγύριστα ἡ εὐκαιρία γιὰ νὰ συμπληρώσουμε τὴν ἐθνικὴ ἀποκατάστασή μας, ὅτι, ὅσο σύντομα καὶ ἂν ξανάρθῃ στὴν Κυβέρνηση, δὲν μπορεῖ νὰ νᾶκολουθήσῃ τὴν πολιτικὴ πού ὑποστήριξε ὡς πού ἔπεσε, ὅτι τώρα κ' ὕστερα δὲν ἔχουμε παρὰ νὰ κυτάξουμε, πῶς θὰ διατηρήσουμε τὰ ὅσα ἔχουμε, καὶ νᾶμιαστε καὶ εὐχαριστημένοι, ἂν τὸ κατορθώσουμε. Μυστήρια, πού πρέπει νὰ τὰ λύσουμε, μὰ πού δὲν εἶναι δυνατό νᾶχουμε ββασιότητα στὴ λύση τους. Μυστήρια, πού δὲ βλέπουμε τὴ σκοπιμότη τους. Τί ἔννοεῖ ὁ Βενιζέλος;

Ἀπὸ τὴ διατύπωση πού δίνει στὴ ββασιότησὶν τευ δὲ μᾶς φαίνεται πῶς ἔννοεῖ ὅτι, ὡς πού νὰ συμφωνήσῃ, ἂν εἶν' ἀργότερα νὰ συμφωνήσῃ ὁ Βασιλιάς μαζί του ἐχάθη ἡ εὐκαιρία, γιὰτὶ δὲ θὰ μᾶς θέλουں πειὰ οἱ σύμμαχοι, ἐπειδὴ θάξῃ παρθεῖ ἡ Πόλη κ' ἴσως θάξῃ λείψει κ' ἡ κάπια συμφορτικὴ σ' ἐμᾶς ἀσυμφωνία των γιὰ τὴν ὀριστικὴ τῆς τύχη. Νὰ ὑποθέσουμε πάλι πῶς πίστευε ὅτι καὶ ἄλλα κράτη, σὰν τὴ Ρουμανία λ. γ., θάκολουθούσανε τὴ στάση μας, μὰ τώρα γύρισαν καὶ κείνα ὀριστικὰ στὴν ἀντίθετη πλευρὰ κ' ἔτσι δὲν μπορούμε πειὰ νὰ ἐλπίζουμε ὅτι ἐλπίζαμε ὡς προχτές, κ' αὐτὸ μᾶς φαίνεται ἀπίθανη ὑπόθεση. Κ' ἔρχεται στὸ νοῦ μας κάπια ἄλλο, πού μᾶς κάνει κακὸ νὰ τὸ πιστεύουμε, μὰ πού σὲ τέτια μιὰ περίσταση, ὅπου Supremacy Lex πρέπει γιὰ ὅλους μας νὰ εἶναι τᾶνθρωπιτικὰ ἰδανικὰ καὶ τῆς ἐθνικῆς μας ὀλότητος, ὅχι τοῦ κράτους μόνο τοῦ Ἑλλαδικοῦ ἢ σωτηρία, ἔχουμε χροὸς ὅσω ἀπὸ τὰ δόντια νὰ τὸ ποῦμε καὶ νὰ τὸ συζητήσουμε: Μήπως ὁ Βασιλιάς μας, ἔχοντας σύμβουλο κὶ ὀδηγητὴ τὴ γερμανικὴ σπουδὴ του καὶ τοὺς λόγους γερμανόπληχτους ἐραστῆς τῆς χοντρῆς καὶ βασιεῖας μπόττας, τῆς μπόττας πού σιζαινόμεστε ἐμεῖς, με τὴν ἄρνησή του νὰ δεχτῆ τὸ πρόγραμμα τοῦ Βενιζέλου ξεφανερῶθηκε πειὰ καθαρὰ ὡς γερμανόφιλος καὶ βρεθῆκαμε μπροὸς σὲ προδλωμένη γνώμη τῆς Entente, ὅτι σὲ τέτια περίπτωση δὲ θὰ ἐπιτρέψῃ ποτὲς τὸ μέγαλωμα τοῦ Ἑλλ. Βασιλείου, ἀφοῦ αὐτὸ θὰ ἔξῃ ἀρχηγὸ ἓνα πρόσκοπο

τῆς Γερμανίας; Μήπως αὐτὸ εἶναι πού ἀπέλεισε τὸ Βενιζέλο;

Μ' ἂν ἀληθεῦ πῶς τὰ αἰστήματα τοῦ Βασιλιάς μᾶς εἶν' ἀντίθετα πρὸς τὰ αἰστήματα τοῦ Ἐθνους, δὲν καταλαβαίνουμε, γιὰτὶ νὰ θελήσουν καὶ καλὰ οἱ τρεῖς προστάτες μας δυνάμεις, ἐνῶ τοὺς φταίει ἓνα πρόσωπο, ἔτσι φριχτὰ νὰ ἀδικήσουν ἓνα ἔθνος κάπια παραπάνου ἀπὸ φιλικὸ τους καὶ νὰ μὴ μᾶς προβάλουν ἢ τώρα ἢ ἀργότερα τὸ δῆλημα: Τί προτιμάτε, αὐτόνε τὸ Βασιλιά, πού δὲν τὸν θέλουμε ἐμεῖς, με τὴ μισὴ Ἑλλάδα ἢ κείνονε πού θέλουμε μ' ὀλίγη; Τὴνὲ νομίζει φέουδο τὴν Ἑλλάδα ὁ Βενιζέλος καὶ τὸν Κωσταντῖνο φεουδάρχη; Κι ἂν προβληθῇ τὸ δῆλημα πού εἶπαμε, νομίζει πῶς τὸ ἔθνος δὲ θὰ προτιμήσῃ ἀπὸ τὸ νᾶντοχτονήσῃ νᾶποχωριστῆ κάπια, ὅσο μεγάλος κὶ ἂν εἶν' ὁ πόνος του γι αὐτὸ, ἀπὸ τὸν Κωσταντῖνο τὸ λατρεμένο βασιλιά του ἢ πῶς αὐτὸς, ὁ ἴδιος λατρεμένος βασιλιάς, ἀφοῦ δὲν μπορεῖ νὰ ταριάζῃ τὰ αἰστήματά του με τὸν ἄλλων Ἑλλήνων τὰ αἰστήματα, θὰ εἶναι τόσο λίγο ἱπποτικὸς, ὥστε νὰ δεχτῆ νὰ καταστραφῇ γιὰ χατῖρι του ἓνα Ἐθνος πού τὸν ἔχει βασιλιά του καὶ τὸνὲ δοξάζει καὶ νὰ μὴν προτιμήσῃ νὰ θυσιάσῃ τὸ θρόνο του; Δὲν μπορούμε νὰ πιστέψουμε ὅτι ἔτσι νομίζει ὁ Βενιζέλος κὶ ὅτι ἀπ' αὐτὸ προέρχεται ἡ ἀπελπισία του, ὅσο κὶ ἂν βλέπουμε κ' ἐμεῖς τὸ ἀπροχώρητο πού γεννήθηκε τὴ στιγμῆ πού ἓνας τέτιος βασιλιάς σὰν τὸν Κωσταντῖνο, ἀρχηγὸς τοῦ στρατοῦ, λατρεμένος, ὅπως εἶπαμε καὶ πρίν, καὶ με τὴ δόξα δυὸ πολέμων, βρεθῆκα ἀσύμφωνος με τὴν Κυβέρνηση σ' ἓνα τέτιο ζήτημα. Δύσκολο βέβαια νὰ πειστῆ μεγάλο μέρος τοῦ λαοῦ ὅτι δὲν ἔχουμε σωστὰ ὁ Βασιλιάς κὶ ἀκόμη δυσκολότερο νὰ πειστῆ ὁ Βασιλιάς πῶς ἡ πολιτικὴ του εἶναι καταστρεφτικὴ γιὰ τὸ Ἐθνος, μὰ ὅχι καὶ ἀδύνατο, νομίζουμε, καὶ γι αὐτὸ δὲ θέλουμε νᾶπειστοῦμε καὶ νὰ παραδεχτοῦμε με τὸ Βενιζέλο, ὅτι πειὰ πειὰ, πέταξε τὸ πουλί. Πιστεύουμε πῶς ὅταν διαφωτισθῇ ὅσο μέρος τοῦ Ἐθνους δὲν εἶναι φωτισμένο γιὰ τὴν πολιτικὴ τοῦ Βενιζέλου, θὰ πειστῆ ἀδίσταχτα—ἐξὸν βέβαια τὸν ἱὸν καὶ κάπιοις ἄλλους—καὶ πῶς, ὅταν πειστῆ ὁ Βασιλιάς ὅτι δὲν ἔχει δικιο ἢ τουλάχιστο, ὅταν δῆ, ὅτι τὸ Ἑλληνικὸ Ἐθνος σωστὰ ἢ στραβὰ, ἀδιάφορο, εἶναι ἀποφασισμένο νὰ ἐνώσῃ τὴν τύχη του με κείνους πού συμπαθεῖ, δὲ θὰ διστάσῃ ἢ νᾶκολουθήσῃ καὶ αὐτὸς τὴν τύχη τοῦ Ἐθνους ἢ, ἂν βλέπῃ ὅτι ἔχει αἰστήματα ἀταίριαχτα με τὴν πολιτικὴ τοῦ Ἐθνους καὶ τοῦ εἶναι ἀδύνατο νὰ ἀλλάξῃ, νὰ θυσιάσῃ, ὅπως εἶπαμε καὶ πάνω πάνω, τὸ θρόνο του. Μὰ γιὰ νὰ γίνῃ αὐτὸ, πρέπει νὰ λείψῃ ἡ μυστικότητα. Γι αὐτὸ εἶπαμε ὅτι δὲ βλέπουμε τὴ σκοπιμότη της. Νομίζουμε ὅτι πρέπει νὰ γίνῃ φῶς καὶ νὰ γίνῃ μιὰ ὄρ' ἀρχύτερα. Γιατὶ ὅσα λέμ' ἐδῶ ἐμεῖς βασιζονται σὲ μιὰ ὑπόθεση πού κάνουμε, πού μόνο μ' αὐτὴ μπορούμε νὰ ξηγήσουμε τὴν ἐπιμονὴ τοῦ Βασιλιά στὴν ἄρνησή του νὰ δεχτῆ τὸ πρόγραμμα τοῦ Βενιζέλου, μὴ μπορούντας νὰ τὴν ἐξηγήσουμε με

τὸ νὰ παραδεχτοῦμε ὅτι ἡ πεποίθησις τοῦ Βασιλιᾶ εἶναι πὸς θὰ νικήσουν ἀφευκτα οἱ Γερμανοί· τέτια πεποίθησις πάλι, ἀχώνευτο πρᾶμα μᾶς φαίνεται· ἀφοῦ λοιπὸν ὅσα λέμε στηρίζονται σὲ μιὰ ὑπόθεσις, δὲν μπορούμε νὰ πάρουμε καὶ ὄρκο πὸς δὲν μπορεῖ νᾶναι καὶ ἄλλοιῶς τὰ πράματα. Γι' αὐτὸ νομίζουμε πὸς ἔχουν χρέος καὶ ὁ Βασιλιᾶς καὶ ὁ Βενιζέλος νὰφήσουνε τὴ μυστικότη καὶ νὰ μᾶς ἐκθέσουν τὴν κατάστασι καὶ τὴν ἰδέα τοὺς ὀρθὰ κοφτὰ ἀφίνοντας ἄγγιχτα μόνο τὰ σημεῖα, ὅπου θὰ πρόκειται γιὰ σχέσεις τῶν τριῶν Κρατῶν τῆς Entente, ἂν τυχὸν ξέρομε· ἡμεῖς μπιστευτικὰ τίποτα ἰδιαίτερο ἀπὸ τίς σχέσεις τοὺς πού νὰ ἐνδιαφέρῃ τὰ ἑλληνικὰ ζητήματα. Ὅταν γίνῃ αὐτὸ δὲν ἔχουμε ἀμφιβολία ὅτι θὰ φανῇ, ὅτι ὁ Βενιζέλος μὲ τὴν πολιτικὴν του ἀντιπροσώπευε τὴν Ἐθνικὴν θέλησιν.

Γιὰ τὰ αἰσθήματα τῶν Ἑλλήνων, ἃς βγῆ νὰ τάρνηθῇ ὅποιος ἔχει τὸ κουράγιό, ὅτι δὲν εἶναι μὲ τὸ μέρος πού ἴσως θέλει ὁ Βασιλιᾶς, ὅτι εἶναι μὲ τὸ μέρος τῆς Entente. Καὶ δὲν μπορούσε νᾶναι ἄλλοιῶς. Δὲν μπορούν νὰ ξεχάσουνε οἱ Ἕλληνες τὸ Ναυαρίνο καὶ τὴν ἐκστρατεία τοῦ Μαιζών. Δὲν μπορούν νὰ ξεχάσουνε ὅτι μὲ Ρωσσοτουρκικὸν πόλεμον ἀναγκάστηκε νὰ γαγγωρίσῃ ἡ Τουρκία τὴν ἀνεξαρτησία τῆς μικρῆς τοῦ Καυδοῦστρια καὶ Ὀθωνά Ἑλλάδας. Δὲν μπορούν νὰ ξεχάσουνε ὅτι τὰ Ἐφτάνησα ἢ Ἄγγλία τὰ παραχώρησε, ὅτι Γαλλία καὶ Ἄγγλία στὸ Συνέδριον τοῦ Βερολίνου συνηγόρησαν γιὰ νὰ πάρουμε ὅ,τι πῆραμε τότες. Δὲν μπορούν νὰ ξεχάσουν ὅτι αὐτὲς οἱ Δυνάμεις εἶναι κείνες, πού ἠθικὰ καὶ ὕλικὰ μᾶς σύντρεξαν στοὺς τελευταίους μᾶς πολέμους καὶ ὅτι ἡ Γαλλία ὕστερα μᾶς ἔδωσε τὸ γνωστὸ δάνειο, ἐνῶ ἂν μυριζόντουσαν ἡ Γερμανία μὲ τὴν Αὐστρία τὴν ἴδρυσιν τῆς Βαλκανικῆς συμμαχίας, ἢ Ἑλλάδα ἔδὲ θὰ ξεμύτιζε ποτὲς ὅσω ἀπ' τὴ γνωστὴ Μεσόγεια. Ἀλήθεια, δὲν ξεχνᾶμε καὶ τὴ συνηγορία τοῦ μεγάλου τοῦ Ἰσλάμ προστάτη Κάζιερ, πού κάποτε μεταμορφώνεται καὶ σὲ κήρυκα τοῦ Χριστοῦ, τὴ συνηγορία γιὰ τὴν Καβάλλα, μὰ δὲν μπορούμε νὰ μὴν ποῦμε κίολας πὸς μᾶς τὴν ἔβγαλε πολὺ ξινή.

Καὶ μόνο τὰ αἰσθήματά μας εἶναι μὲ τὸ μέρος τῆς Entente, καὶ ὄχι καὶ τὰ συμφέροντα ; Εἶναι ἀνάγκη νὰ θυμίσουμε πὸς οἱ Γερμανοὶ εἶναι οἱ σύμμαχοι τοῦ φυλετικῆς ὀχτροῦ μας, τοῦ Τούρκου, καὶ ὑποστηρίζουν τὸ κράτος κείνο τὸ ἀκατονόμαστο, πού κρατᾷ σκλαβωμένην τὴ μισὴ ἑλληνικὴ φυλὴ καὶ μᾶς ἔστειλε διωγμένους σὰ σκυλιά, κατακλεμένους καὶ ἐλεινοὺς τοὺς πρόσφυγες πού ἔχουμε καὶ δὲν μπορούμε νὰ τοὺς συντηρήσουμε ; Καὶ πὸς εἶναι ἡ Entente κείνη πού δουλεύει τώρα νὰ συντρίψῃ τὸ ζυγὸ τοῦ Τούρκου ; Εἶναι ἀνάγκη νῆ τὸ ποῦμε πὸς τὴ Μεσόγεια καὶ στὸ Αἰγαῖο, ὅπου εἶν' ἡ θέσις μας ἐμᾶς, δὲν ἔχει καμμιά θέσις ἡ Γερμανία καὶ πὸς δὲν εἶναι βέβαια, συμφέρον μας νὰ γίνῃ τόσο δυνατὴ ὥστε νὰ μᾶς σαρώσῃ, γιὰ νὰ βγῆ ἐκεῖ πού θέλει ; Δὲν εἶναι τὸ συμφέρον μας, μὲ τὴ θαλασσοκρατορίσσει Ἄγγλία, πού εἶναι καὶ γειτό-

νισσά μας μὲ τὴν Αἴγυπτον καὶ μὲ τὴ Μάλταν, νὰ ἔχουμε ὅσο μπορεῖ στενότερο δεσμό ; Ἀπ' αὐτὴ δὲν περιμένουμε νὰ πάρουμε τὴν Κύπρον ; Στὴν Αἴγυπτον, στίς ἄλλες ἀποικίας τῆς Ἀγγλίας, στὴν Ἀμερικὴν χώρα Ἀγγλοσαξωνικὴ καὶ αὐτὴ, δὲ ζοῦν ἑκατοντάδες χιλιάδες Ἕλληνες ; Σ' αὐτὲς τίς Δυνάμεις τῆς Entente δὲν πούλομε τὰ πειότερα προϊόντα μας, ἐνῶ ἀπ' τὴ Γερμανία σκεδὸν μόνο ἀγοράζουμε ; Σ' αὐτὲς δὲ χρωστάμε τὸ πειότερον δημόσιον χρέος μας καὶ δὲ θὰ δανειστοῦμε πάλι ἀπ' αὐτὲς μεθαύριο ; Δὲν εἶν' ἀπ' τὴ Γαλλία καὶ ἀπὸ τὴν Ἀγγλίαν πού, στὸν πόλεμον πού κάνουν ἐναντία στὴν Τουρκία τώρα, θὰ εἶχαμε τὴ μεγαλύτερη ἐξασφάλισιν καὶ ἀνάπαυσιν, ἂν ἔπεφταν στὰ χέρια τοὺς πληθυσμοὶ ἑλληνικοὶ ;

Κι ἀφοῦ αὐτὰ ἔναι τὰ αἰσθήματα καὶ αὐτὰ ἔναι τὰ συμφέροντά μας, δὲν εἶναι ἀρκετὸς λόγος αὐτὰ γιὰ νὰ μᾶς κάνουνε νὰ πολεμήσουμε στὸ πλευρὸ τῆς Entente ; Νομίζουμε πὸς παραεἶναι. Μὰ ὅταν σ' αὐτὰ προστεθῇ καὶ τὸ συμφέρον πούχουμε νὰ τελειώσῃ αὐτὸ τὸ μακελειὸ πού ὀλοένα ἀπλώνεται, ὁ πόλεμος ὁ Εὐρωπαϊκός, καὶ εἶν' ἐλπίδα νὰ τελειώσῃ, ὅταν μπαίνοντας ἡμεῖς στὸ χορὸν παρασύρουμε μὲ τὸ παράδειγμα μας καὶ τοὺς ἄλλους οὐδετέρους ; Κι ὅταν προυτεθῇ τὸ κέρδος πού ἔχουμε ἀπ' τὴ συντριβὴ τῆς στρατοκρατίας, τὴν οἰκονομία ἀπ' τὸ μετριασμό τῶν ἀτέλειων ἐξοπλισμῶν ; Καὶ ὅταν τέλος προστεθῇ τὸ σπουδαιότερον, τὸ μεγαλύτερον, τὸ σωτηριώτερον γιὰ μᾶς, κείνο πού θὰ μᾶς ξαναγεννήσῃ, θὰ μᾶς ἀπολυτρώσῃ ἀπ' τὴν ἀβάσταχτη ἔννοια καὶ τὸν καῦμό γιὰ τοὺς ὑποδοῦλους καὶ θὰ μᾶς κἀνῃ νὰ ὀρμήσουμε ἀσυγκράτητοι στὸ ὄριον τοῦ πολιτισμοῦ δίχως ἐμπόδια καὶ περισπασμοὺς, ὁ βέβαιος διαμελισμὸς τῆς Τουρκίας καὶ ἡ βέβαιη ἀπόχρησις τῆς δυτικῆς Μ. Ἀσίας, σὲ περίπτωσιν πού θὰ λάβουμε μέρος στὸν πόλεμον, καὶ ἡ συμμετοχὴ μας στὴ διοίκησιν τοῦδετέρου Κράτους τῆς Πόλης, πού δίχως πολέμους θὰ καταντήσῃ «μὲ χρόνια, μὲ καιροὺς» νὰ γίνῃ ἑλληνικὸ ; Κι ὅταν κείνο πού μᾶς ζητοῦν νὰ κάνουμε ἡμεῖς, νὰ λάβουμε μέρος στὴν ἐκστρατεία γιὰ τὴν Πόλην, εἶναι φόβος νὰ τὸ κάνουνε οἱ Βούργαροι ; Κι ὅταν ἐκεῖνο πού διστάζουμε νὰ κάνουμε, ἔτοιμη εἶναι νὰ τὸ κἀνῃ ἡ Ἰταλία παίρνοντας ἀντάλλαγμα τὴν Δυτικὴν Μ. Ἀσίαν καὶ ὅ,τι ἄλλο μπορέσῃ ; Κι ὅταν μὴν πηγαινόντας τώρα μὲ τὴν Entente βρεθοῦμε στὸ τέλος ἀποξενωμένοι γιὰ καλὰ ἀπὸ Θράκην καὶ Μ. Ἀσίαν ; Κι ὅταν δὲν εἶναι παράξενον νὰ τύχῃ, οἱ Βούργαροι νὰ μὴν κάνουν κείνο πούπαμε, ἀλλὰ νὰ πάρουνε θάρρος ἀπὸ καμμιά λιτυχία τῶν Αὐστριακῶν καὶ νὰ ριχτοῦνε τῆς Σερβίας, καὶ ἡμεῖς, γιὰ νὰ μὴ χαλάσῃ πάλι ἡ καρδιά τῶν Γερμανῶν καὶ ἀπὸ πεποίθησιν γιὰ τὴ νίκη τοὺς νὰ μὴ συμμορφωθοῦμε μὲ τὸ συμμαχικὸν ὄρον, νὰ συμβῆ ὅμως στὸ τέλος νὰ νικήσῃ ἡ Entente, πού ὅχι πρώτη φιληνάδα τῆς τῆς Σερβίας, μὰ Σερβία, πού ἴσως θάχῃ ὄρεξιν νάβγῃ νὰ πάρῃ ἀέρα στὸ Αἰγαῖο ; Δὲν εἶναι λόγοι τοῦτοι σοβαροὶ, καὶ τόσο ἄλλοι πού μπορεῖ κανεὶς ἀκόμη νὰραδιάσῃ, γιὰ νὰ μᾶς κάνουν μὲ

πληθήματα να τρέξουμε να κάνουμε, τι έπρύτεινε ο Βενιζέλος; Μπορεί κανείς να μην παραδεχτή ότ' είναι θέληση έθνική να βγούμε άπ' την ουδετερότη, τώρα που θα μάς ώφελήση ή "Έξοδο, και να πάμε με κεινούς που είναι φυσικό; Τί όρισμό άνταλλάγματων να μάς κάνουν, άφου τα άνταλλάγματα θα όριστούν στο γενικό ξεκαθάρισμα, άλλα μόνο για όσους λάβουν έγκαιρα μέρος στον πόλεμο; Και σε τί να μάς καλέσουν; Περιμένουμε κάλεσμα για νάμπουμε στο δικό μας σπίτι; "Εμείς πρέπει να τους καλέσουμε κεινούς. Ούτε κι αυτό άκόμη το αντίθετο έπιχείρημα έχει καμμιάν αξία, που τόγραφε, νομίζουμε, ή «Νέα "Ημέρα», ότι ναι μεν τώρα δε μάς ζητούν ούτε όλάκερη μιá μεραρχία, ύστερα όμως θα μάς παρασύρουν να στείλουμε κι άλλα στρατεύματα και για διάφορα μέρη. "Ας συλλογιστούμε τούτο το πολύ απλό, ότι δεν είναι δυνατό οι σύμμαχοί μας να μάς ζητήσουνε νάφήσουμε άφύλαχτα τα σύνορα μας όπως τους έπροβάλαμε τώρα την ανάγκη για την άμυνά μας κι άναγνώρισαν πως έχουμε δικιο, το ίδιο θα προβάσουμε κι άργότερα και δε θα στείλουμε νέο στρατό. Γιατί άπ' τή Σερβία όχι μόνο δε ζητούν, παρά και θέλουν να τη βοηθήσουν; "Έτσι κι άπό μάς δε θα ζητήσουν άλλα, έξδν άν προστεθή κ' ή Βουργαρία στην ίδια συμμαχία και χροιαστη όλοι μαζί να τραβήξουμε για τα βόρεια ή όπου άλλοι.

Για την άμεση έξοδο άπ' τον ουδετερότη μας και με το μέρος της μιá Entente μοναχά άντίρρηση, όπως είναι τώρα τα πράματα, μπορεί να σταθί: Τί θα κάνουμε, άν νικήσουν οι Αύστρογερμανοί; Πριν άπαντήσουμε, άς ρωτήσουμε πρώτα: Και τί θα γίνη, άν, χωρίς να βγούμ' έμεις άπ' την ουδετερότητα, νίκηση ή Γερμανία; Σβύνεται ο 'Έλληνισμός της Τουρκιάς μπαίνει τελεία και παύλα για κάθε τι δικό μας έξω άπ' τα σημερινά μας σύνορα, δηλ. οά να ξεριζώνουμε και να πετάμε την κιοδιά μας μίς παίρνουν τα νησιά, οι Αύστροαικοί προσαρτούνε τή Σερβία, φτάνουνε στα σύνορά μας, όπου βεβαιότατα δε θα σταθούν, άλλα θα κατεβούνε στη Θεσσαλονίκη και τότες βέβαια δε μένουν ούτε Σέρρες ούτε Καβάλλα, που θα δοθούν στη Βουλγαρία. Αύτά ναι τα λιγότερα που θα συμβαύν. Πώς θα σωθούμε τότες άπο τέτοιον κατακλιωμό; Μοναχά με το να γερμανέψουμε. "Ε, λοιπόν αυτό άς κάνουμε, κι όταν νίκηση ή Γερμανία κ' έμεις βρισζούμαστε με τους άντιπάλους της όπως βαφτιστήκαμε Δαναοί, Ρωμιοί και δεν έξω τί άλλο, άς βαφτιστούμε και Γερμανοί! Κι ως Γερμανοί πειά ίσως πάρουμε πάλι Πόλη και Μικρή 'Ασία! 'Αλλά πρωτύτερα, ποιός λέει ότι δεν πρέπει να συντελέσουμε να νικήθί ή Γερμανία συμμαχώντας με τους άντιπάλους της και βοηθώντας τους τουλάχιστο στην προσπάθειά τους να σαρώσουν την Τουρκία και να έλευθερώσουν τον ύπόδουλο 'Ελληνισμό;

Το συμπέρασμά μας με δυο λόγια είναι ότι για το 'Ελληνικό 'Εθνος τώρα μιá μονάχα ύπάρχει πολιτική,

αύτη που ζήτησε νάκολουθήση ο Βενιζέλος. Κι ο Βασιλιάς μας, άν θέλη νάιναι Βασιλιάς μας, δεν μπορεί νάχη άλλη πολιτική. Κι άν παραλογίζομαστε και χάσαμε το μυαλό μας οι 'Ελληνες, το κάτω κάτω της γραφής είνε λογαριασμός δικός μας. "Αν πρόκειται να ξολοθρευτούνε πάνου άπο δυο τρίτα της Εύρώπης, άς ξολοθρευτούμε κ' έμεις μαζί!

23.2.915 Ο ΑΔΕΛΦΟΣ ΜΟΥ Ο ΓΙΑΝΝΗΣ

ΤΟ ΑΓΩΝΙΣΜΑ ΤΟΥ κ. ΠΑΛΛΗ

Τήν περασμένη Κυριακή οι 'Αθηναίοι και Πειραιώτες πρόσκοποι, με την οδηγία του κ. Κ. Μελά και των άλλων άρχηγών τους, κάμανε στο Σπαραμαγκά ένα ώραίο και πρωτότυπο, γιατί ίσια ίσια είναι ελληνικότατο, άγώνισμα, το **άνεβασμα στο βουνό**. Το άγώνισμα αυτό το έπινόησε ο κ. Πάλλης, κι ο ίδιος έδωσε και το βραβείο, 500 δραχμές.

Θυμάμαι, τον Τρωγητή του 1914, όταν ταξιδεύαμε μαζί στο Μωριά, ένα πρωί πούχαμε άνεβεί στο Κρόνιο της 'Ολυμπίας, μου είπε:

— "Η χώρα μας είναι γιομάτη βουνά, χώρα όρεινή, και πρέπει να συνειθίσουμε οι Ρωμιοί νάν τάνεβαίνουμε. Για τούτο συλλογίστηκα πως ένα άγώνισμα ρωμαίικο θάιναι και το άνεβασμα βουνού. Και το πρότεινα στην 'Ολυμπιακή έπιτροπή, κι όρισα μάλιστα και βραβείο. Μά ή έπιτροπή δεν το δέχτηκε.

Κι άπορούσε γι' αυτό. Και μ' όλο του το δικιο. Νά, όμως που ό,τι δε δέχτηκε, στενοκέφαλα, ή 'Ολυμπιακή 'Επιτροπή, βρέθηκε ο κ. Κ. Μελάς νάν το πραγματοποιήσει. Κ' έτσι την περασμένη Κυριακή, με τους προσζόπους, έγινε το πρώτο άγώνισμα και πέτυχε και καθιερώθηκε πιά. Και θάν το ιδούμε σύγουρα και στους 'Ολυμπιακούς άγώνες μιá μέρα.

Κι άν είναι, έξδν άπο την όμορφιά του, και χρήσιμο κ' έθνικό το άγώνισμα αυτό, δείχτηκε στους πολέμους μας που οι φανταροι μας είχανε νάνεβούνε τόσα βουνά και τάνεβήκανε θαματοργώντας.

T.

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

— "Ο Ψυχάρης μάς γράφει: «Δεν είταν παραίτηση του Βενιζέλου. Είταν παραίτηση του 'Ελληνισμού. Μιá 'Ελλάδα που φοβάται, είναι μιá 'Ελλάδα γυπτημένη».

— Είδαμε τον *εφτάλογο*, (το καινούργιο δηλ. καταστατικό, με τα εφτά του άρθρα, της «Φοιτητικής συντροφιάς») και μάς άρσε. Μακάρι τα φιλότιμα τα παιδιά να κάνουν ό,τι τάζουν, κι άς είναι μεγάλα και δυσκολοκατόρθωτα αυτά που τάζουν. Στο τελευταίο άρθρο καθιερώνεται ή Δημοτική ως όργανο της Συντροφιάς. Μπράβο.

— "Ο ποιητής Μαλακάσης μετάφρασε όλες τις «Stances» του Μωρεάς. Είχε την καλοσύνη να μάς στείλει μερικές άπ' αυτές και θάν τις τυπώσουμε στο έρχόμενο φύλλο.

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΣΑΒΑΤΟ

Ἰδιοκτήτης : Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ : ΔΡΟΜΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, ἀρ. 4, ΑΘΗΝΑ

Συνηρομή χρονιάτικη : Δρ. 20.

Βρίσκεται στὴν Ἀθήνα σ' ὅλα τὰ κίβρια καὶ στὸ βιβλιοπωλεῖο Βασιλείου (ὁδὸς Σταδίου 4?)

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Η ΑΛΗΘΕΙΑ εἶναι πὼς σιγὰ σιγὰ ξανακατρακυλάμε στὴ φανλοκρατία. Φυσικά, ὁ κ. Γούναρης δὲ φταίει γι' αὐτό. Μὰ ὁ κ. Γούναρης εἶναι ἕνας καὶ τὰ ὑπουργεῖα εἶναι ἐννιά· εἶναι τόσες πάνου κάτου καὶ οἱ φημερίδες, οἱ ἀντιβενιζελικές, πού νοσταλγοῦνε τὴ μακάρια ἐκείνη ἐποχὴ καὶ ζητάνε νὰ τὴν ξαναναστήσουνε. Νά, λοιπὸν πού ἔχουμε τόσους φανλοκρατόπληχτους καὶ «πλέομεν πλησίτοι πρὸς τὸν σωτήριον λιμένα», καθὼς θύγαρε ὁ κ. Πῶπ.

Ἀγκαλιὰ βρίσκεται μέσα στὸ χαραχτήρα μας κι αὐτό. Πέτε το καὶ προγονικὴ κληρονομιά. Ὅπως οἱ ἀρχαῖοι Ἀθηναῖοι εἶχανε βαρεθεῖ νάκουνε τὸν Ἀριστείδη νὰν τονὲ λένε δίκαιο καὶ τὸν ξοστρακίσανε, ἔτσι καὶ μεῖς βαρεθήκαμε νάκουμε Ἀνόρθωση κι Ἀνόρθωση καὶ ζητήσαμε λίγο πιτέρι γιὰ τὸ φαῖ μας. Καὶ τὸ περίφημο τηλεγράφημα τοῦ κ. Εὐταξία πρὸς τὸν κ. Γάτο τῆς Ἀμφισσας εἶταν τὸ πρῶτο πιτέρωμα. Καρτεροῦμε τώρα καὶ τὴ συνέχεια.

ΚΑΠΙΟΣ μᾶς ἔστειλε μεταφρασμένονε κι ἀφιερωμένονε στὸν κ. Βενιζέλο τὸν Αἰσώπειο μῦθο τοῦ γεωργοῦ πού θέριμανε τὸ φίδι στὸν κόρφο του κτλ.

Δὲν μπῆραμε νὰ νιώσουμε τί σήμαινε ἡ μετάφραση αὐτὴ καὶ γιατί τάχα ἀφιερωνότανε στὸν κ. Βενιζέλο καὶ γι' αὐτὸ τὴν πετάξαμε στὸ καλάθι τῶν ἀχρηστών.

ΑΔΙΚΑ, πολὺ ἀδίκαια, οἰχητήκανε μερικὲς φημερίδες κατὰ τῆς δεσποινίδας Κοτοπούλη, πὼς τάχα αὐτὴ εἶταν ἡ ἀφορμὴ νὰ κρεμαστεῖ ὁ Ἡσαΐας, πού κρεμάστηκε, λέει, γιατί τὸν ἔταψε ἀπὸ ὑποβολέα τοῦ θεάτρου τῆς. Ὅταν ὁ Ἡσαΐας δὲν τῆς ἔκανε γιὰ τὴ δουλειά της, ἔπρεπε νὰ τὸν κρατήσῃ μὲ ζηνιὰ της ὑλική, καὶ μὲ ζηνιὰ τοῦ θιάσου τῆς ;

Καὶ θέλουμε νὰ ξέρομε τί θὰ κάνανε αὐτοὶ οἱ διάφοροι ὄψιμοι φιλάθροισι, ἂν ὁ ἄμοιρος ὁ Ἡσαΐας τοὺς ζητοῦσε κανένα τάλληρο γιὰ νὰ πάει ψωμί στὰ παιδιὰ του καὶ νὰ μὴ φτάσει στὸ τέλος ποῦφρασε. Θὰν

τοῦ τὸ δίνανε ; Δὲ βαριέστε ! Μονάχα μπρὸς σταυρὸ ξυπνάει ἡ πίστι μας καὶ μπρὸς στὴν κρεμάλα ἡ φιλαθρωπία μας. Ὅσο γιὰ τὴ δεσποινίδα Κοτοπούλη, τοὺς βεβαιώνουμε πὼς τὴ φιλαθρωπία δὲν καρτεροῦσε νὰν τὴ διδαχθεῖ ἀπὸ τὶς ἐφημερίδες. Τὴν ξέρει καὶ τὴν ἐνεργεῖ μάλιστα καὶ μὲ τὰ δυνὸ τῆς τὰ χέρια. Τὴν ψυχὴ τῆς τὴν ἔχει πάντοτε ἀνοιχτὴ στὸν πόνο καὶ τὰ χέρια τῆς ποτὲ δὲν τάφισε ἀκίνητα ὄσες φορὲς τῆς ζητήθηκε ἡ συνηρομὴ τῆς.

ΝΑ, κ' ἐν' ἀνέκδοτο χαρακτηριστικὸ. Κάπιο βράδυ, τὸ προπερασμένονε καλοκαίρι, πού καθόμαστε στὸ καφενεδάκι τοῦ θεάτρου τῆς μερικὸι λόγοι κ' ἠθοποιοί, πρὶν ἀκόμα γίνεῖ πόρτα κι ἀρχινήσουνε νὰ μπαίνουνε οἱ θεατῆς, εἶδαμε νὰ μπαίνει στὸ θέατρο ἕνα παιδάκι τοῦ λαοῦ, ἐργατικὸ, ξυπόλυτο, κρατώντας στὸ χέρι εἰσιτήριο. Τὸ φωνάξαμε κοντὰ μας.

— Βρέ, ἀγόρασες εἰσιτήριο ;

— Ναί....

— Γιατί ;

— Ἦθελα νὰ ἰδῶ πὼς παρασταίνει κι αὐτὴ ἐδῶ !

Ἄν παρασταίνει καλύτερα ἀπὸ τοὺς θεατρίνους τοῦ Θεσείου, πού τοὺς βλέπω κάθε βράδι.

— Καὶ πού τὰ βρήκες τὰ λεφτὰ γιὰ τὸ εἰσιτήριο ;

— Δὲν ἔφαγα σήμερα ὅλη μέρα κ' ἔτσι τὰ οἰκονόμησα.

Ὅλοι προτείναμε τότε στὴ δεσποινίδα Κοτοπούλη νὰ πεῖ τοῦ ταμῆα τῆς νὰν τοῦ γυρίσει πίσω τὰ λεφτὰ του καὶ νὰν τάφισῃ τὸ παιδί νὰ μπεῖ χάρισμα στὸ θέατρο.

— Ὅχι ! μᾶς εἶπε. Τὸ παιδί πρέπει νὰ συνειθίσει νὰ πλερώνει. Νὰ μὴ γίνεῖ τζαμπατζῆς κι αὐτό. Μᾶς σώνουνε οἱ τόσοι ποῦχομε...

— Μὰ δὲν ἔχει φάει...

— Ἄλλο ζήτημά αὐτό !

Καὶ φώναξε κάποιον ὑπερέτη τῆς

— Νά, δυὸ δραχμὲς καὶ πάρε τὸ παιδί, νὰν τὸ πᾶς στὸ ξενοδοχεῖο νὰ φάει... Ἄκουε, μικρὸ ; Νά φᾶς καλά, γρά, γιατί μόνο μὲ γιομάτο στομάχι θὰ μπορέσεις νὰ κρίνεις ἂν παίζω καλύτερα ἀπὸ τοὺς θεατρίνους τοῦ Θεσείου...

Αὐτὴ ἦν ἡ ἐγώιστρα γυναῖκα πού ἔσπρωξε τὸν Ἡσαΐα στὴν κρεμάλα ! Δὲ ντρέπονται λίγο !

HEINE. — Ὡ Φύση, ἐσὺ βουβὴ Παρθένα ! Μὴ θαρρεῖς, τὸ νιώθω τὸ ἀστραποβόλημά σου, τὴ χαμένη σου προσπάθεια νὰ μιλήσεις, πού σπαράζει τὴν ὤρα σου θωριά, καὶ τόσο μοῦ πονεῖ ἡ ψυχὴ, πού κλαίω. Μὰ κ' ἐσὺ τότε μὲ νιώθεις καὶ φωτίζεσαι καὶ μὲ κοιτάζεις γελοῦμενα μὲς ἀπ' τὰ χρυσὰ σου μάτια. Πανώρια Παρθένα, ἐγὼ νιώθω τᾶστρα σου κ' ἐσὺ τὰ δάκρυά μου !

σμένον σφιχτά. Ἐδλεπα καθαρὰ πὼς φαινότανε χαρούμενη, μάλιστα πὼς πολὺ ἀπὸ εὐτυχημένη καὶ πὼς ἔπρεπε νὰ εἶμαι καὶ γώ. Ἄκουσα κάτι γιὰ μιὰ λιποθυμία, πὼς τώρα πέρασε καὶ πὼς ὁ γιατρός τῆ φαρσοῦσε ἀσήμαντη.

Ἄλλὰ δὲν μπορούσα νὰ πῶ τίποτε οὔτε νὰ σκεφτῶ τίποτε. Ἡ εὐτυχία μου ἦρθε τόσο ἀνέλπιστα, ὥστε νὰ μὴν μπορῶ νὰ συνέρθω ἀπὸ τῆ φοβερὴ νάρκη, πὼς με κυρίευε ἀκόμα.

Μηχανικὰ ἐβγάλα τὰ γάντια μου καὶ τὸ ἐπανωφόρι μου κ' ἔστεκα ἐκεῖ καὶ προσπαθοῦσα νὰ συνηθίσω τὰ μάτια μου στὴ λάμψη τῆς φωτισμένης κάμαρας.

— Δὲ θέλεις νὰ πᾶς μέσα νὰ τονὲ δῆς; Δὲν κοιμάται, εἶπε ἡ γυναῖκα μου.

Κ' ἡ φωνὴ τῆς εἶχε ἕναν τόνο, σὰ νὰ ἤθελε νὰ με μαλλώσῃ, πὼς δὲν τὴν ἔνοιωσα.

— Ναι, ναι, εἶπα.

Καὶ χωρὶς νὰ νοιώθω τι ἔτρεχε πῆγα μέσα κ' εἶδα τὸ Σδὲν νὰ με κοιτάζῃ ἀπὸ τὸ κρεβάτι μου, ὅπου εἶτανε ξαπλωμένος.

— Δὲ γνωρίζεις τὸν μπαμπά, Σδὲν;

— Ναι, εἶπε ὁ μικρὸς μὲ ξαφνισμένη φωνή.

Δὲν μπορούσε νὰ νοιώσῃ γιατί ὅλοι οἱ μεγάλοι εἶτανε τόσο ἀνήσυχτοι. Ἀπλωσε τὸ μικρὸ του χέρι καὶ με χάδεψε καὶ παρατήρησα πόσο ἀδυνάτησε καὶ λίγνεψε.

Ἐνῶ ἔστεκα ἐκεῖ σκυμένος ἀπάνω στὸ παιδί, ἐνόησα πὼς ὅλα αὐτὰ εἶτανε πραγματικότητας καὶ πὼς τὸ παιδί μου ζοῦσε ἀκόμα.

Κρατοῦσα τὸ χέρι του στὰ μάτια μου κ' αἰσθάνθηκα νὰ φεύγῃ τὸ βάρος ἀπὸ τὰ στήθη μου κ' ἡ ἄχνα ἀπὸ τὰ μάτια μου.

15

Τί παράξενες, γεμάτες ἐλπίδα, ἀνήσυχια, ἀπελπισία καὶ φόβους εἶταν οἱ μέρες πὼς ἀκολοθῆσαν! Ὁ γιατρός μᾶς εἶπε πὼς ἡ ἀρρώστια θὰ βαστάξῃ πολὺ, ἐτοιμαστήκαμε λοιπὸν νὰ περιμεινοῦμε μὲ ὑπομονή καὶ προσπαθοῦσαμε νὰ δείξουμε πὼς εἶχαμε κὶ αὐτὴν τὴν ἀρετή. Τὶς δυὸ κατοπινὲς μακρὲς βδομάδες ἡ ἀρρώστια τοῦ Σδὲν ταιριάστηκε μὲ τὶς συνήθειες τῆς καθημερινῆς ζωῆς μας, ὅπως γίνεται πάντα σὰν ἔρχεται ἡ ἀρρώστια σ' ἕνα σπῆτι.

Ξακολοθῆσα λοιπὸν νὰ γράψω τὸ βιβλίον μου δίχως νὰ μ' ἐνοχλῇ κανεὶς κάθε πρωτὸ κ' ἡ γυναῖκα μου πηγαινοερχότανε σὲ μένα καὶ σὲ κείνον, καθότανε στὴν κάμαρα τοῦ Σδὲν—πὼς εἶταν ἡσυχος, ὅταν τὴν ἔνοιωθε κοντά του—κὶ ὅταν ὁ μικρὸς κοιμότανε, ἐβγαίνε ἔξω νάνασάνῃ καθαρὸν ἀέρα καὶ νὰ μοῦ διηγηθῇ ὅλα τὰ καλὰ σημεῖα, πὼς πίστευε πὼς ἔδλεπε πάντα τὸ προσεχτικὸ τῆς μάτι. Ὁ Σδάντε γυρνοῦσε γύρω μόνος καὶ σιωπηλός, πῆγαινε μὲ τὴν βάρκα στὸ ἀντικρινὸ ἀκρογιάλι καὶ διηγότανε στίς μικρὲς φιλενάδες

του ἐκεῖ πὼς ὁ μικρὸς ἀδερφὸς εἶτανε βαριά ἀρρωστος καὶ πὼς στὸ σπῆτι βασίλευε ἡ συχία.

Ἀναγκαστήκαμε νὰ πάρουμε μιὰ νοσοκόμα, γιὰ νὰ μπορῇ ἡ γυναῖκα μου νὰ νηστεύεται τὴ νύχτα. Αὐτὸ δὲν ἔγινε χωρὶς μεγάλη ἀντίσταση ἀπὸ μέρος τῆς Ἐλσας. Γιατὶ εἶτανε τόσο ζηλότυπη γιὰ τὸ μικρὸ, ὥστε δὲ δεχότανε νὰ τὴ βοηθᾷ κανεὶς. Καὶ τέλος ἔταν παρατήρησε πὼς δὲν εἶχε πιά τὴ δύναμη, ἔδωσε μὲ δάκρυα τὴ συναίνεσή τῆς κ' ὑποτάχτηκε στὸ ἀναπόφευχτο.

Ὅστόσο ἔπειτα ἀπὸ λίγες ὧρες πὼς ἔφτασε ἡ νοσοκόμα, ἦρθε ἡ γυναῖκα μου καὶ μοῦ διηγήθηκε μ' ὀλάστραφτα μάτια πὼς ὁ Σδὲν δέχτηκε μὲ μεγάλη χαρὰ τὴ νέα συντρόφισσά του.

— Ἐσένα σὲ θέλω νὰ με περιποιῆσαι, γιατί εἶσαι καλή, τῆς εἶπε.

Κ' ἔκλεισε τὰ μάτια του κ' ἔμεινε ἡσυχος με τὸν πάγο στὸ κεφάλι, πὼς πονοῦσε πάντα, καὶ μὲ τὰ μικρὰ ἀδυνατισμένα χέρια ἀπάνω στὸ σκέπασμα.

Ἐνα πρωτὸ ἀκούσαμε ὄξω στὴν αὐλὴ τοῦς ἡχοῦς ἐνὸς ὄργανέτου κ' ἐπειδὴ ἐκεῖνες τὶς μέρες ὁ Σδὲν εἶχε φάει κάτι καὶ μιλοῦσε καὶ φαινότανε φαιδρός, τονὲ ρωτήσαμε ἀν ἤθελε νὰ τονὲ φέρουμε στὰ χέρια ὄξω νὰ δῇ τὴ μαϊμού.

Ἄλλοτε εἶταν ὁ Σδὲν ἐκεῖνος, πὼς ἔτρεχε πρώτος, ὅταν ἀκουγότανε κανένα ὄργανέτο. Ἐτρεχε βιαστικὸς στὸν μπαμπά καὶ τοῦ ζητοῦσε πεντάρες. Χαιρότανε νὰ δῆν κὶ ὅταν πλησίαζε μὲ τὶς πεντάρες του καὶ φαινότανε τόσο εὐτυχημένος—σὰ νὰ γινώριζε τί σημασία ἔχει γιὰ ἕνα φτωχὸ μουσικὸ νὰ τοῦ δύνουν χρήματα γιὰ νὰ φάῃ—συχὰ ἔκανε κάποιο μελαψὸ πρόσωπο νὰ γελᾷ, δείχνοντας τὰ λευκὰ του δόντια, καὶ κάποια μαῦρα ὀλάστραφτα μάτια νὰ κοιτάζουσε μὲ χαρὰ τὰ γαλανὰ δικά του.

Τώρα ὅμως κρεμότανε τόσο κουρασμένος καὶ μικρὸς στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ πατέρα. Εἶτανε τυλιγμένος καλὰ σὲ μιὰ κουβέρτα καὶ φοροῦσε κάλτσες στὰ πόδια. Ἐτσι τονὲ βγάλαμε ὄξω κὶ ὁ πατέρας τὸν κρατοῦσε στὰ χέρια στὴν βεράντα, ἀπ' ὅπου μπορούσε νὰ κοιτάζῃ κάτω στὴν ἡλιοφωτισμένη αὐλὴ καὶ νὰ κοῦν τὸς φαιδρὸς σκοποῦς τοῦ ὄργανέτου. Κουρασμένος, ἔδλεπε σὰν ξένα τὰ δέντρα καὶ τὴν αὐλὴ καὶ τὸ σωρὸ τῶν παιδιῶν, πὼς στεκότανε στὸν ἥλιο κὶ ὅλη τὴν ὥρα τὸ βλέμμα του εἶτανε τόσο παράξενον, σὰ νὰ συλλογιζότανε γιατί ὅλα αὐτὰ δὲν εἶταν τόσο ὠραία, ὅπως ἄλλοτε. Δοκίμασε νὰ γελάσῃ ὅταν ἀντίκρυσε τὴ μαϊμού, πὼς εἶτανε γι' αὐτὸν τὸ διασκεδαστικότερον ἀπ' ὅλα ὅσα ἤξερε καὶ πὼς τώρα πηδοῦσε ἀπάνω κάτω στὸ ὄργανέτο, βροντώντας τὴ μικρὴ ἀλυσίδα τῆς, κ' ἔκανε κωμικοὺς μορφοσμοῦς ἐκεῖ πὼς προσπαθοῦσε νὰ σπάσῃ ἕνα καρῦδι.

Μὰ ὁ Σδὲν δὲν εἶχε δύναμη νὰ τὰ δῇ ὅλα αὐτὰ. Γινότανε μόνον ὄλο καὶ σοβαρότερος κὶ ὄλο καὶ βαρύτερος καθότανε στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ μπαμπᾶ. Εἶτανε σὰ νὰ ἔλειπε μακριὰ κ' ἔδλεπε κεῖ κάτω ὅλα ὅσα εἶταν ὠ-

ραία και φαιδρά στη γίς και τὰ νοσταλγαύσε κ' αίστανότανε πώς δὲν εἶτανε πιά γι' αὐτόν. Ἀκκουμπούσε μόνο τὸ κεφάλι του στὸν ὄμο τοῦ μπαμπά. Κ' ἔπειτα τὸν φέρανε πάλι μέσα στὸ κρεβάτι του.

Ἡ μαμά τὸν ξάπλωσε κει καὶ τοῦ ἔσιαξε τὰ μαξιλάρια.

— Δὲν εἶταν ὠραία, Στέν;

— Ὡ ναί, μόνο πὼς δὲν μπορούσα ἀκόμα. Μὰ γλήγορα θὰ γίνω πάλι καλά.

Τότε ἔσκυψε ἡ μαμά και χάδεψε τὰ μαλλιά τοῦ μικροῦ ἀδερφοῦ, χωρὶς ὅμως νὰ τὸ δῆ ἔκεινος ἀπλωσε τὸ ἄλλο χέρι της καὶ ζήτησε τὸ δικό μου και τὸ ἔσφιξε σπασμωδικά.

16

Μιά νύχτα καθόμουνα μόνος στὴν κάμαρά μου κ' ἤξερα πὼς τὴν ἄλλη μέρα θὰ ἐρχόντανε οἱ γιατροὶ και θάμποφασίζανε γιὰ τὴ ζωὴ ἢ τὸ θάνατο τοῦ μικροῦ Στέν. Ἡξερα πὼς θὰ εἶτανε δύο, γιὰτὶ ὁ δικός μας γιατρός ἤθελε νὰ συμβουλευτῆ ἕναν εἰδικό· δὲν τολμοῦσε πιά νὰ πάρῃ ἀπάνω του μόνος τὴν εὐτύχη.

Καθόμουνα μόνος, ἡ λάμπα εἶταν ἀναμμένη κ' εἶχα μπροστά μου τὸ χειρόγραφο, ἀπ' ὅπου λείπανε τὰ τελευταία κεφάλαια.

Εἶχα καλονυχτίσει τὴ γυναίκα μου και τῆς εἶπα πὼς ἤθελα νὰ ἐργασθῶ.

— Νὰ μπορῆς νὰ γράφῃς κι αὐτὸ τὸ βράδι! μοῦ εἶπε:

Κ' εἶχε κάποια δόση πίκρας ὁ τόνος της, σὰ νὰ ἤθελε νὰ πῆ πὼς ἐγὼ δὲν αἰστανόμουνα ἔπως αὐτή.

Μετάνοιωσε ὅμως ἀμέσως, ἀκκουμπῆσε τὸ κεφάλι της στὸ δικό μου κ' εἶπε:

— Εἶσαι εὐτυχισμένος πὺ μπορεῖς νὰ γράφῃς.

Και τώρα καθόμουνα μόνος ἐδῶ και κάθε μου νεῦρο ἔτρεμε σ' ἕνα ψυχικὸ συγκλόνησμα, τόσο σύνθετο και τόσο φοβερό, πὺ μόλις μπορῶ νὰ τὸ περιγράψω. Μολαταῦτα ἔλπιζα πὼς θὰ ζήσῃ τὸ παιδί μου, τὸ πιστεῦα μάλιστα. Ταυτόχρονα ὅμως εἶχα τὸ συναίστημα πὼς ἔπρεπε νὰ γράψω τώρα, τώρα ἢ ποτέ. Ἡξερα σχεδὸν κάθε λέξη, πὺ ἔπρεπε νὰ γραφῆ στα φύλλα, πὺ εἶχα μπρός μου λευκά κι ἄγραφα. Ἡ ἀνάγκη μ' ἔσπρωχνε κ' ἔγραφα, γέμιζα τὸ ἕνα μετὰ τὸ ἄλλο τὰ λευκά φύλλα και τὰ ἔβαζα στὸ σωρὸ τοῦ χειρογράφου, πὺ μεγάλωνε μπροστά μου ἀπάνω στὸ τραπέζι. Εἶτανε σὰ νὰ μοῦ ψιθύριζε στὸ αὐτί κάποια ἀόρατη φωνὴ τὴν προσταγὴ της και σὰ νὰ χρωστοῦσα νὰ ὑπακούσω στὴ φωνὴ αὐτή, νὰ τὴν ὑπακούσω τυφλά.

Μὲ εἶχε πιάσει μιὰ καταπληκτικὴ βία, σὰ νὰ εἶτανε ζήτημα ζωῆς και θανάτου.

Αὔριο, ἀκουγα μέσα μου, αὔριο! Ποιὸς ξέρει τί θὰ γίνῃ αὔριο! Μπορεῖ νὰ πεθάνῃ τὸ παιδί σου και τότε νὰ μὴν μπορῆς νὰ γράφῃς. Ἐπειτα σοῦ γυρσοῦνε

χρήματα και πάλι χρήματα. Μπορεῖς νὰ ξαναδουλέψῃς τὸ βιβλίο σου, νὰ τὸ διορθώσῃς, μὰ δὲ θὰ μπορέσῃς νὰ τὸ τελειώσῃς ποτέ, ἂν πεθάνῃ τὸ παιδί σου.

Σὰ χτυπήματα μὲ σπρώχναν ἐμπρός οἱ στοχασμοὶ και στὴ χλωμὴ λάμψη τῆς λάμπας εἶδα τὸ πρωῖνὸ φῶς νὰ πέφτῃ ἀπὸ τὴν κουρτίνα ἀπάνω στὸ χαρτί μου. «Χρήματα, χρήματα! Σοῦ χρειάζονται χρήματα, ἂν πεθάνῃ τὸ παιδί σου και θέλῃς νὰ σώσῃς τὴ γυναίκα σου.»

Κι ἀνάμεσα στὶς φωνές, πὺ μὲ σπρώχνανε στὴν ἐργασία, ἀκουγα ἕναν ἤχο, πὺ νόμιζα πὼς τὸν ἀναγνώριζα: «Εἶναι ὁ πατέρας μὲ τὸ παιδί του!» Ὁ πατέρας μὲ τὸ παιδί του! Ποῦ τὸ εἶχα ἀκούσει; Πότε εἶχα νοιώσει αὐτὴ τὴ δαιμονισμένη βία; Εἶτανε σὰ νὰ σφυρίζανε καμουτσίκια, σὰ νὰ πετούσανε σπίθες τὰ πέταλα σὲ πέτρινους δρόμους, σὰ νὰ αἰστανόμουνα τὸ νυχτερινὸ ἀέρα νὰ δροσίξῃ τὸ φλογισμένο δέρμα μου. Ἐγραφα, ἔγραφα. Καὶ θυμήθηκα πὼς εἶχα τρέξει σὰ δαιμονισμένος μὲ τὰ ἀμάξι, μὲ τὴν ἰδέα πὼς τὸ παιδί μου εἶτανε πεθαμένο.

Μὰ δὲ συλλογιζόμουνα πιά τὸ παιδί μου. Συλλογιζόμουνα ἐκείνη, ἐκείνη πὺ ἔπρεπε νὰ εἶμαι ἕλος δικός της ἂν εἶτανε δυνατὸ νὰ ἔμενε μαζί μου, ἂν τὸ ἀφάνταστο γινότανε πραγματικότητα, ἂν πέθαινε ὁ Στέν. Ἐγραφα, ἔγραφα, ἔγραφα, ἔπως δὲν ἔγραφε ποτέ κανεὶς γιὰ χρήματα, κ' ἔγραφα τίς καλύτερες σελίδες, πὺ χυθῆκανε ἀπὸ τὴν πένα μου.

Κι ὅταν δὲν εἶχα πιά ἄλλη δύναμη, ἔπινα, ἔπινα πολὺ γιὰ νὰ συγκρατηθῶ στὴ ζωὴ.

Ἄμα ἀνέδηκε πιά ὁ ἥλιος ἕνα διάστημα στὸν οὐρανὸ, ἔγραφα τίς τελευταῖες γραμμές. Καὶ κάθησα σὰν ἀναίσθητος.

Μάζεψα τὰ γραμμένα φύλλα και τὰ ἔβαλα στὸ συρτάρι μου, ἔπειτα βγήκα σιγὰ και πῆγα κι ἀπρόσστηκα στὴν πόρτα τῆς κάμαρας τοῦ Στέν. Ἡ γυναίκα μου τὴν ἀνοιξε και κοίταξε ὄξω. Ἐσκυφα σιμὰ της και τῆς εἶπα:

— Εἶναι ἔτοιμο.

Μοῦ χαμογέλασε κ' ἡ φωνὴ της ἔκλεινε ἕναν κόσμο εὐτυχίας, ὅταν ἀπάντησε:

— Κοιμάται τόσο ἤσυχα. Δὲν τὸ πιστεῦω νὰ ὑπάρχῃ κίνητος.

Τὴν ἄφησα κ' ἔπειτα ἀπὸ μιὰ στιγμὴ βυθίστηκα σ' ἕναν ὕπνο, ὅμοιο μὲ θάνατο.

17

Ἦρην περάσῃ ἡ ἄλλη μέρα, γνωρίζαμε πὼς δὲν ὕπνηχε σωτηρία και πὼς ὁ μικρὸς Στέν θὰ πέθαινε. Ἡ βεβαιότητα ἔπεσε ἀπάνω μας σὰ βαρὺ χτύπημα, γιὰτὶ ὄλον τὸν καιρὸ πρωτῆτερα δὲν πάψαμε νὰ ἐλπίζουμε. Στεκόμαστε στὸ διάδρομο, οἱ δύο γιατροὶ ἄφωνοι και σοβαροί, ἡ γυναίκα μου μὲ τὰ μάτια καρφωμένα στὸ πρόσωπό τους, σὰ νὰ νόμιζε πὼς δὲν εἶχανε προφέρει ἀκόμα τὴν τελευταία λέξη. Τοὺς κοίταζα

βλους, κ' ἐνῶ ἀγκάλιασα τὴ μέση τῆς γυναίκας μου καὶ θέλησα νὰ τὴ σύρω κοντά μου, παρατήρησα πὼς ἡ συμπονετικὴ ὄψη τοῦ φίλου μας, τοῦ γιατροῦ τοῦ σπιτιοῦ μας, ἔτρεμε σπασμωδικά. Ὁ καθηγητὴς μιλοῦσε σιγὰ σὰ νὰ δυσκολευότανε νὰ προσφέρῃ κάθε λέξη. Δὲν αἰστανόμουν ἄλλο τίποτε παρὰ πὼς ἦρθε τὸ ἀναπόφευχτο καὶ πὼς ἔπρεπε νὰ γκαρδιωθῶ γιὰ νὰ μπορέσω νὰ τὸ ὑποφέρω. Μὰ ἡ γυναίκα μου μ' ἕνα σφίξιμο τοῦ χεριοῦ μου, ἔπου αἰστάνθηκα ὄλον τὸν πόνο τῆς, ξαπολύθηκε ἀπὸ τὸ μπράτσο μου πού τῆς εἶχε ἀγκαλιασμένη τὴ μέση καὶ μπλέκοντας τὰ χέρια τῆς, σὲ τρόπο πού νάκουστοῦνε κυριολεκτικὰ τὰ κόκκαλα πού τριζανε, φώναξε :

— Πέτε πὼς ὑπάρχει ἀκόμα ἐλπίδα. Πέτε το.

Οἱ δύο ἄντρες ξεφύγανε τὸ βλέμμα τῆς, μὰ ἡ Ἐλσα ὀρθώθηκε κ' εἶπε :

— Δὲν πρέπει νὰ πεθάνῃ. Θὰ σὰς δεῖξω πὼς θὰ ζήσει.

Ἐφυγε καὶ στεκόμαστε κεῖ σιωπηλοὶ καὶ τὴν εἶδαμε πού μπήκε στὴν κάμαρα τοῦ ἀρρώστου. Νοιώσαμε ὄλοι πόσο βαθιὰ αἰστάνθηκε τὸ πὼς δὲν εἶτανε πιά ἐλπίδα καὶ γι' αὐτὸ ἔδωσε τὴν ὑπόσχεση πὼς θὰ τὸν σώσῃ ἀπὸ τὸ θάνατο—στὸ πείσμα ὄλων. Χωριστήκαμε χωρὶς πολλὰ λόγια καὶ πῆγα στὴ γυναίκα μου χωρὶς νὰ ξέρω τί νὰ τῆς πῶ ἤθελα μόνο νὰ εἶμαι κοντά τῆς καὶ νὰ δῶ ἴσως ἐκεῖνο πού φοβόμουνα περισσότερο.

Δὲν τὴ βρήκα στὴν κάμαρα τοῦ ἀρρώστου, μὰ στὴ δική μου κάμαρα καὶ τὸ πρόσωπό τῆς εἶτανε σὰν πετρωμένο. Καθότανε μαζεμένη, στὸν καναπέ, σφίγγοντας τὸ χέρι στὸ μάγουλό τῆς, τὰ μάτια τῆς εἶτανε στεγὰ καὶ χωρὶς λάμψη καὶ κοίταζε στὸ μέγα σκότος. Ἡ στάση, ἡ ὄψη τῆς καὶ αὐτὰ ἀκόμα τὰ χέρια τῆς τὸ μαρτυροῦσαν. Δοκίμασα νὰ τῆς μιλήσω, δοκίμασα νὰ προσφέρω τὸν ὄνομά τῆς, μὰ δὲν ἀπάντησε καὶ τέλος τὴν ἀφήσα στὴ θλίψη τῆς, περιμένοντας μ' ἀγωνία τὰ λόγια, πού θὰ ἐρχόντανε ἅμα θὰ ξέσπαζε ἡ θλίψη τῆς.

Πέρασε πολλὴ ὥρα ὅσο νὰ λυθῇ ἡ σιγὴ καὶ ἅμα λύθηκε, δὲ λύθηκε μὲ λόγια. Ἡ γυναίκα μου ἄπλωσε μόνο τὸ χέρι τῆς σὲ μένα καὶ μ' ἔσυρε στὸν καναπέ. Ἐπεσε στὴν ἀγκαλιά μου κ' ἕνα μακρὸ ἀναφυλλητό, πού φαινότανε πὼς ἔβγαине ἀπὸ τὸ ἴδιο στῆθος, μὰς συγκλόνησε καὶ τοὺς δύο.

— Πόσο σὲ λυποῦμαι! ψιθύρισε. Πόσο σὲ λυποῦμαι!

— Ἐμένα;

Ξαπολύθηκε ἀπὸ αὐτὴ καὶ τὴν κοίταξα. Γιατὶ ἡ φωνὴ τῆς εἶχε κάτι πού μὲ γέμιζε μ' ἕνα προαισθημα, πού δὲν ἤθελα νὰ τὸ ἀφήσω νὰ μοῦ ἀνεβῇ στὸ νοῦ σὰ στοχασμός.

Ἐστρηψε σὲ μένα μὲ σταυρωμένα χέρια καὶ φώναξε σχεδόν :

— Δὲν τὸ πιστεύω νάπαιτῆς νὰ ζήσω δίχως τὸ Σθέν. Δὲν τὸ μπορῶ, δὲν τὸ μπορῶ.

Αὐτὸ εἶταν τὸ προαισθημά μου, πού αὐτὴ τοῦ ἔδωσε ἔκφραση μὲ λόγια. Κ' ἔστεκα ἐκεῖ, χωρὶς νὰ ξέρω τί νὰ κάμω, χωρὶς νὰ μπορῶ νὰ προσφέρω λέξη.

— Κάθησε κοντά μου, εἶπε. Δὲ θὰ ἐρεθιστῶ. Θὰ μιλήσω ἡσυχᾶ. Γιατὶ δὲν εἶμαι πιά ἀνήσυχη. Αἰστανόμουν μόνο πὼς γκαρμίζονται ὄλα. Δὲν εἶμαι πιά ἐδῶ, ἀν καὶ δὲν μπορεῖς νὰ τὸ νοιώσῃς ἀκόμα, γιατί ξέρεις τόσα λίγα καὶ γιατί τόσα λίγα μποροῦσα νὰ σοῦ πῶ καὶ γώ. Μὰ γιατί νὰ σοῦ τὸ ἔλεγα, πρὶν ἔρθῃ ἡ ἀνάγκη νὰ σοῦ τὸ πῶ; Ἦθελα νὰ ζήσω μαζί σου, Γιώργο, γιατί σ' ἀγαποῦσα περισσότερο ἀπὸ καθετὶς ἄλλο σ' ὄλη τὴ ζωὴ. Τώρα δὲν εἶμαι νέα. Γέρασα τόσο, ὅσο δὲ θὰ γεράσῃς ἐσὺ ποτέ. Μόνο πὼς ἐσὺ δὲν τὸ ἤξερες, πὼς δὲ θέλησες νὰ τὸ δῆς ποτέ καὶ ἀφοῦ σ' ἔδλεπα τόσο εὐτυχισμένον, δὲν ἤθελα νὰ σὲ ταράξω. Μὰ ὅσο μπορῶ νὰ θυμηθῶ, τὸ γνώριζα πὼς δὲν εἶμαι σὰν τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους. Εἶχα αἰστανθεῖ μέσα μου τὴν ἀνάγκη νὰ πεθάνω. Μπορεῖς νὰ τὸ νοιώσῃς, τί σοῦ λέω τώρα; Μόλις μπορῶ καὶ τὸ νοιώθω ἡ ἴδια. Ὅταν εἶμουνα στὴν ἀκμὴ τῆς εὐτυχίας μου καὶ ζοῦσα γιὰ σὲ καὶ γιὰ τὰ παιδιὰ καὶ γιὰ καθετὶς πού εἶταν ὄρατο, καὶ τότε τὸ ἤξερα πάντα πὼς θὰ ῥθῆ μιά μέρα, πού ἔπρεπε νὰ τὰ χωριστῶ ὄλα καὶ πὼς τίποτε δὲ θὰ μποροῦσε νὰ μ' ἐμποδίσῃ σ' αὐτό. Ἦξερα πὼς θὰ τὸ ἤθελα καὶ δὲ θὰ τὸ ἤθελα, θὰ τὸ πιθυμοῦσα καὶ δὲ θὰ τὸ πιθυμοῦσα καὶ ἔμωζ θὰ πῆγαίνα στὸ σκότος, ὅπου ἀνήκω. Εἶχα τὸ συναίσθημα πὼς θὰ γινότανε κάτι καὶ θὰ μὲ ἀνάγκαζε νὰ τὸ κάμω. Θυμᾶσαι τὸ χειμῶνα, πού ἡ ἀναμεταξύ μας σχέση εἶχε καταστήσει τόσο δύσκολη καὶ τόσο θλιβερή! Δοκίμασα τότε νὰ σοῦ γράψω τί αἰστανόμουνα μέσα μου, γιατί δὲν μποροῦσα νὰ μιλήσω. Μὰ δὲν μποροῦσα νὰ σοῦ γράψω. Ὅ,τι ἤθελα νὰ σοῦ πῶ δὲ σοῦ τὸ εἶπα καὶ θυμοῦμαι πὼς ἀποροῦσα γιατί δὲ μὲ ρώτησες καὶ σὺ ἔπειτα, καὶ ἄς σὲ παρακάλεσα νὰ μὴν τὸ κάμῃς. Πολλὰς φορὲς τὸ ἤθελα νὰ μὲ ρωτοῦσες. Συχνότερα ἔμωζ εἶμουνα εὐχαριστημένη πού δὲ μὲ ρωτοῦσες. Τί ἔχω ὑποφέρει ἐκεῖνη τὴν ἐποχὴ, Γιώργο! Νὰ μποροῦσες νὰ τὸ ὑποφιαστῆς τί ὑπόφερα! Ἦρθες κ' ἐπιασες τὸ χέρι μου καὶ κάθηρες κοντά μου καὶ δὲν αἰστάνθηκα πὼς εἶμαι εὐτυχισμένη ἔπως ἄλλοτε. Γιατὶ ἤξερα πὼς καθημερινὰ στοχαζόμουνα πὼς μποροῦσα νὰ πεθάνω καὶ νὰ χωριστῶ ἀπὸ σένα. Ἦθελα νὰ τὸ κάμω μόνη μου, Γιώργο. Μπορεῖς νὰ τὸ νοιώσῃς πὼς ἤθελα νὰ τὸ κάμω μόνη μου μέσα στὴν εὐτυχία μου; Κ' εἴσουνα τόσο καλὸς μαζί μου κ' εὐγενικὸς καὶ χαρούμενος κ' εἶχα τὸ συναίσθημα πὼς εἶμουνα μιά ἀπιστὴ γυναίκα καὶ σ' ἀπατοῦσα. Καὶ ξέρεις γιατί ἤθελα νὰ χωριστῶ ἀπὸ σένα; Ναι, γιατί τὸ γνώριζα καλά πὼς θὰ γινότανε μιά μέρα καὶ γι' αὐτὸ ἤθελα νὰ γίνῃ καλύτερα ὅσο εἴσουνα νέος καὶ δυνατός καὶ μποροῦσες νὰ μὲ ξεχάσῃς σὲ λίγο καὶ νὰ γίνῃς εὐτυχισμένος μὲ μίαν ἄλλη.

(Ἀκολουθεῖ)

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΠΑΓΩΝΙΟΥ

GEORG BRANDES

Ἐνα Μάστερβερχ. Ἴσως ὁ Rob. Schiff, στὸ παγῶνι του, στήν—Eitel-Keit—κ' ἔτσι λείει τὴν εἰκόνα του, θέλησε νὰ δόσῃ ἓνα σύμβολο μὲ τὴν πιὸ κοινὴ ἀντίληψη. Ἡ ἐναλλαγὴ τῆς ἀπόχρωσις, ἡ ἀπαλότητα τῆς σηματογραφίας εἶναι μυσταγωγημένες. Μιὰ περιγραφὴ θάταν μιὰ βεβήλωσις, πολὺ περισσότερο ἓνα προσεχικότερο κύταγμα, εἶναι ἓνα λιβανισμένο ἱερὸ παρεκκλησιοῦ. Τὸ μόνο φῶς τὸ δίνει ἓνα μαγεμένο σῶμα. Οἱ Details διαφεύγουνε στὴ μικροφιλοσοφικὴ αὐτὴ ἐνατένισι.

Μόλις κυτᾶξῃ κανεὶς ἓνα παγῶνι, ἡ πρώτη του ἐντύπωσις εἶναι ἡ νίκη. Μιὰ νίκη ποὺ δὲν τὴν ἐπιβάλλει, ποὺ τὴ θέλει ὅμως· ποὺ δὲ θὰ τὴν πιτύχῃ, οὔτε τὸ λιοντάρι μὲ τὴ δύναμὴ του οὔτε ἡ ἀλεπού μὲ τὴν πονηριά της. Εἶναι ἡ κοκεταρία του.

Εἶναι τόσο βέβαιο γιὰ τὴ νίκη.

Ἔχει ἀπλώσει τοὺς θησαυροὺς του, καὶ μιὰ ματιὰ ποὺ θ' ἀπλωθῇ γύρω του φτάνει νὰ γίνῃ αἰώνιος ἀγαπημένος. Εἶναι ντροπαλὸ κ' ἔχει ἐπίγνωσι ἀπὸ τὰ χρυσοπρασινόστιχα στολίδια του. Κ' ἡ γυναῖκα ρωτᾷ: ἐγὼ ἔχω πάρει ἀπ' τὸ ἔνστιχτό του, ἢ αὐτὸ ἀπὸ μένα; Εἶναι τὸ ἔνστιχτο τοῦ νουρισμοῦ τόσο ἀνεπτυγμένον στὴ γυναῖκα, κ' ἀφιερώνεται μὲ τόση ἡδυπάθεια σ' αὐτό, ποὺ τίς περισσότερες φορὲς θολώνει καὶ τὸ δυνατώτερο ἄντρα.

Κ' εἶναι ἀπ' τὴ μοῖρά του, δειλὰ-δειλὰ νὰ προβαίνῃ μὲς στὶς ἀνθινες γαρνιτούρες τοῦ πάρκου, βασιλιάς αὐτὸς καὶ τῶν λουλουδιῶν.

— Ἀλλὰ θὰ πεθάνῃς, σιγοψιθυρίζουν γύρω του.

— Δὲ θὰ πεθάνω, γυρίζει μὲ τὸ βελουδένιο του κεφάλαι, γαλήνιο, παναρομόνιο, καὶ τοὺς λείει. Δὲν ἔχω ἐγὼ τίποτα ἀπὸ τὴ δική σας τὴ ζωὴ. Ἀπὸ δῶ εἶναι ἓνα πέρασμα μου. Δὲν πεθαίνουν, ὅσοι εἶναι γιὰ τὸν παράδεισο.—Τὸ μάντεψε αὐτὸ μιὰ γυναῖκα καὶ τῆς ἔπεσε ἓνα δάκρυ· καὶ θέλησε νὰ σιμῶσῃ νὰ τὸ φιλήσῃ, ἀλλὰ μ' ἓνα μεγαλόπρεπο φτερουγισμό αὐτὸ, ἀνέβηκε στὰ ρέπια μιανῆς βίλλας, ποῦσαν κατὰ ψηλὲς πλευρὲς σάν τῶν κεραμιδιῶν τὸ χρῶμα, γιομαῖτες φωλιὲς διαβατάριων πουλιῶν, ποὺ τὰ περιστοιχίζε τὸ πάρκο. Καὶ σ' αὐτὴ τὴν περίστασι, τὸ συναίσθημα εἶναι τόσο κοινὸ μὲ τὴ γυναῖκα, λὲς πῶς μαντεύονται. Ὑπάρχει κατὰ τοῦ παγωνιοῦ στὴ γυναῖκα καὶ τὸ ἀντίθετο· ποὺ τὸ παρακάτω δίνει μιὰ πλέρια ἐξήγησι. Μιὰ παιδοῦλα δὲν εἶχε δὴ ποτὲ τῆς παγῶνι, κ' ὅταν τῆς ἔδειξαν μιὰ φορὰ ἓνα, ἔτσι τὸ φαντάζονταν. Αὐτὸ κάνει τὸ παγῶνι, ἓνα πουλὶ χωρὶς αἷμα. Ἐνα μυθολογικὸ πουλί.

Ἄφινε τώρα μιὰ στοιγιλιά, κ' ἐπέταγε ἀργὰ-ἀργὰ πρὸς τὸν οὐρανό.

ΤΣ.

ΓΙΑ ΤΟΝ ΊΨΕΝ ΚΑΙ ΤΗ ΖΩΗ ΤΟΥ

(HENRIK IBSEN INTIME)

Μετάφρ. Α. ΚΟΥΚΟΥΛΑ

9.—

Τὴ στιγμὴ ποὺ μπήκε μέσα μιὰ μεγάλη σιωπὴ βασίλευε. Ἡ ἀγρία μορφὴ του δὲν εἶτατε διόλου κατάλληλη γιὰ νὰ τὴ διαλύσει. Τὸ ἀρχίνισμα τοῦ συμποσίου εἶτανε μᾶλλον ὀχληρό. Εἶταν ἀπαραίτητο νὰ προσφερθεῖ συμπάνια ὕστερ' ἀπὸ τὸ ψάρι καὶ νὰ ἐκφωνηθοῦνε μερικὲς προπόσεις γιὰ νὰ κατορθώσουμε ἔσο μπορούσαμε, νὰ διώξουμε τὴ στενοχώρια. Ὅπου λέω :

— Ἀγαπητέ μου Ἴψεν, μὲ τὸν καιρὸ γενήκατε ἓνας ἄνθρωπος μὲ μιὰ φήμη τόσο μεγάλη, ποὺ εἶναι πολὺ δύσκολο νὰ κάνει κανένας τὸ ἐγκωμιό σας. Οἱ ξένοι σὰς χάλασαν. Μὰ δὲν εἶναι ἀλήθεια τάχα πῶς ἐμεῖς οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι τοῦ Βορρᾶ σὰς ἐνόησαμε πολὺ καλύτερα ἀπὸ τοὺς ξένους, μεῖς ποὺ σὰς θαμάσαμε ἀπὸ τὴν πρώτη τὴ στιγμὴ, ἐνῶ οἱ ξένοι φτάσανε τόσο ἀργά; Μὲς' στὴν ἄγια Γραφή, βέβαια, λέγεται πῶς οἱ ἐργάτες ποὺ φτάνουνε πιὸ ἀργά, ἀξίζουν πλιότερο ἀπὸ κείνους ποὺ χουνε φτάξει μὲ τὸ ἀρχίνισμα τῆς μέρας. Ἐγὼ μολαταῦτα ἔτσι κατάλαβα τὸ κομμάτι αὐτό: πῶς κείνοι ποῦχανε φτάξει πρώτοι ἀξίζουν καὶ περισσότερο.

Ἄ! Ἴψεν μ' ἔκοψε στὴ μέση.

— Καθόλου.

Τὸν παρακάλεσα νὰ περιμένει πρώτα νὰ τελειώσω κ' ὕστερα νὰ διαμαρτυρηθεῖ. Ἐκανα τὸ ἐγκωμιό του, χωρατεύοντας κιόλας στὰ γερά καὶ συγκρίνοντάς τον μὲ τὸν ἴδιο τὸν ἴλιο. Ἀφοῦ πρόστεσα: Μπορεῖ ὁ Σείριος νάναί μεγαλύτερος ἀπ' τὸν ἴλιο, μὰ ὁ ἴλιος εἶναι κείνος ποὺ ὀριμάζει τὸ σιτάρι μας.

Τοῦ κάκου. Ὅλα χαμένος κόπος. Ὁ Ἴψεν διατηροῦσε τὴν ἀκεφιά του κ' εὐκαριστιότου λέγοντας:

— Νὰ μιὰ ὀμιλία ποὺ θάχα νὰ κάνω ἐναντίο της ἓνα σωρὸ παρατήρησις, Προτιμῶ μολαταῦτα νὰ μὴν τίς διατυπώσω.

— Νὰ μᾶς τίς πεῖτε ἀμέσως, Ἴψεν, θάναί τὸ καλύτερο.

ΚΕΙΝΟΣ. — Προτιμῶ νὰ μὴν τίς διατυπώσω καθόλου.

Ἐνας ἐφημεριδογράφος τότε, ποὺ καθότου στὸ γειτονικὸ τραπέζι τῆς ὀμορφῆς καὶ τῆς ἐξοχίς ἡθοποιοῦ Κωστάντσας Μπρούν, σηκώθηκε κ' εἶπε:

— Ἡ χαριτωμένη μου γειτόνισσα μὲ παρακαλεῖ νὰ διαβιδάσω στὸν κ. Ἴψεν τίς εὐκαριστίες τῶν ἡθοποιῶν τοῦ θεάτρου τῆς Χριστιανίας καὶ νὰ τοῦ πῶ ἀπὸ μέρος της πῶς δὲν ὑπάρχουν ρόλοι ποὺ ν' ἀγκάπῃ περισσότερο νὰ παίξῃ καὶ νὰ μαθαίνει ἀπὸ τοὺς ρόλους τοῦ κ. Ἴψεν.

ἼΨΕΝ. — Στὸ προκείμενο θὰ κάνω μιὰ παρατήρησι.

Μ' ἔναντον τρόπο γενικό δέ γράφω ρόλους, μὰ περιγρά-
φω ἀνθρώπους. Καί καμμιά φορά στή ζωή μου δὲ μού-
λαχε δουλεύοντας ἕνα ἔργο μου, νᾶχω ὑπόψη μου
ἔναντον ἠθοποιό, ἢ μιάν ἠθοποιό. Κι' ἀφοῦ εἴπαμε τοῦτο,
τώρα θά μ' εὐχαριστήσῃ πολὺ ἡ γνωριμιὰ ἐνὸς προσώ-
που τόσο χαριτωμένου σάν τῆ γενιόνισσά σας

Ἡ Κωστάντζα Μπρουὶν εἶχε τὴν ἐτοιμότητα ν' ἀ-
πατήσῃ πὼς ποτέ της δὲν εἶχε πιστέψῃ ἕνα τέτοιο
πράμα, πὼς ὁ Ἴψεν δηλαδὴ θὰ μπορούσε νὰ τῆ συλ-
λογιέται γράφοντας, πολὺ περισσότερο ἀκόμα ἀφοῦ γιὰ
πρῶτῃ τότε φορά τὴν ἔβλεπε. Ἀπὸ τ' ἄλλο μέρος τοῦ
δήλωσε πὼς μὲ τὴν ἀτυχή λέξη «ρόλος» ἤθελε νὰ πεί
τὸ ἴδιο ἀκριδῶς πρᾶμα ποὺ ὁ Δάσκαλος ἤθελε νὰ ἐκ-
φράσῃ μὲ τῆ λέξη «ἄνθρωποι».

Ὁ Ἴψεν δὲν μπορούσε νὰ καταλάβῃ πόσο γενότου-
νε κουραστικὴ ἢ μεγάλῃ του εἰλικρίνεια. Καί σὰ σηκω-
νόμαστε ἀκόμα ἀπὸ τὸ τραπέζι, ἀφοῦ μ' εὐχαρίστησε
γκαρδιακᾶ γιὰ τῆ προετοιμασία τοῦ δείπνου, πρόσθεσε
μὲ ἀφέλεια.

— Ἐνα συμπόσιο ἔβλεπε διόλου πετυχημένο.

(Ἀκολουθεῖ)

TRILUSSA.— Μιά φορά ἕνα ἔξυπνο γουρούνι, ποὺ κα-
τέβηκε ἀπὸ κάποιο χωριό, ζήτησε συντροφιὰ ἀπὸ ἕνα γαί-
δαρο πολιτισμένο νὰ τοῦ βρῆ στήν πόλῃ ἐργασία.

Ὁ γαῖδαρος τοῦ εἶπε:

— Μ' εὐχαριστήσῃ μου σοῦ δίνω ὑπόσχεση νὰ σὲ συν-
τρέξω, ἂν μοῦ πῆς ποιά τέχνη ξέρεις. Πουλάς κρασί;

— Πιρ! Δὲν μπορῶ νὰ τὸ ὑποφέρω. Καί ἡ μυρωδιὰ του
ἀκόμη μοῦ κάνει κακό.

— Εἶσαι καφετζής;

— Οὔτε γιὰ ιδέα! Εἶμαι νευρικός καί ὁ καφὲς μὲ βλά-
πτει.

— Εἶσαι τενόρος;

— Μπά! Ὅταν θέλω νὰ φωνάξω, μοῦ βγαίνει ἔξω ἡ
φωνή τοῦ πετεινοῦ...

— Τότε, παιδί μου, γύρισε ἡσυχὰ στὸ σπιτάκι σου. Δὲν
μπορεῖς νὰ κάνῃς σὲ τοῦτο τὸν τόπο.

— Ἐγὼ, ὁμως, στὸ χωριό μου, λέει ὁ νιοφερμένος, κάνω
τὸ γουρούνι καί περῶ ζωὴ χαρισάμενη. Ἐχω καί μιὰ γυ-
ναῖκα, τὴν πιὸ ἀφράτῃ ἀπ' ὅλες τίς γουρούνε; τοῦ κόσμου.
Ἡ ὁμορφιά της ζουρλαίνει χοίρους καί ἀνθρώπους. Τὴν
ἔχω παντρευτεῖ, μὰ μὲ τόσο ἐλαστικούς δεσμούς, ποῦ ὅποτε
θέλω, δένονται καί λύνονται εὐκόλα...

— Ἄν εἶν' ἔτσι, λέει τότε ὁ γαῖδαρος, τί κάθῃσαι; Κου-
βαλήσου ἀμέσως. Θὰ περάσῃς ἔξωκα δὴ πέρα...

ΕΘΝΙΚΗ ΑΤΜΟΠΛΟΪΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Γραμμὴ Πειραιῶς—Κυκλάδων

Γραμμὴ Πειραιῶς—Ἀλεξανδρείας

Τὸ μὲ διπλοῦς ἔλικας καί μηχανὰς ἀφθάσου ταχύτητος
πολυτελείας καί ἀνέσεως θαλαμηγῶν ἀτμόπλοιοι «ΕΣΠΕ-
ΡΙΑ» ἀναχωρεῖ ἐκ Πειραιῶς (Παραλία Τρούμπας).

Ἐκαστὴν ΠΕΜΠΤΗΝ, ὥραν 10.30 μ. μ. διὰ Σῦρον
Τήνον, Ἀνδρον καί Κόρθιον.

Ἐκαστον ΣΑΒΒΑΤΟΝ, ὥραν 3 μ. μ. δι' Ἀλεξανδρείαν
διὰ περαιτέρω πληροφορίας ἀπευθυντέον:

Ἐν Ἀθήναις. Γραφεῖα Γεν. Διευθύνσεως, ὁδὸς Ἀπελλοῦ
ἀριθ. 1 καί εἰς τὰ Πρακτορεῖα ταξειδίων κ. κ. Θωμᾶ
Κουζ καί Υἱοῦ, Ἀδελφῶν Γκιόλμαν καί Σ. Σωτηρίου,
(Πλατεῖα Συντάγματος) καί Ἰωάν. Ρέντα (παρὰ τὸν ἡ-
λεκτρικὸν σταθμὸν Ὁμοιοίας).

Ἐν Πειραιεῖ. Γεν. Πρακτορεῖον, ὁδὸς Φίλωνος, 14, (ἀπι-
σθεν Ἀγίας Τριίδος).

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Μ. Π. Σαλβάγον, ὁδὸς Ἀντωνιάδου, 1
(Ἐκ τοῦ Πρακτορεῖου)

ΥΠΕΡΩΚΕΑΝΙΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΤΜΟΠΛΟΪΑ

Γενικός Διευθυντής ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΕΜΠΕΡΙΚΟΣ

ΤΑΧΕΙΑ ΓΡΑΜΜΗ ΕΛΛΑΔΟΣ—ΝΕΑΣ ΥΟΡΚΗΣ

Τὸ ταχύπλοον θαλαμηγῶν Ἑλληνικὸν ὑπερωκεάνειον

«ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ»,

ἀναχωρεῖ ἐκ Πειραιῶς μέσῳ Καλαμῶν—Πατρῶν κατ' εἰθεῖαν διὰ Ν. Ὑόρκην τὴν 14 Μαρτίου.

Ἐπίσης τὸ μέγα ἑλληνικὸν ὑπερωκεάνειον

«ΙΩΑΝΝΙΝΑ»,

ἀναχωρεῖ ἐκ Πειραιῶς (μέσῳ Καλαμῶν—Πατρῶν) κατ' εἰθεῖαν διὰ Νέαν Ὑόρκην τὴν 30 Μαρτίου

Δι' ἐπιβάτας, εἰσιτήρια καί περαιτέρω πληροφορίας ἀπευθυντέον:

Ἐν Ἀθῆναις: Πρακτορεῖον Ἐθν. Ἀτμοπλοίας ὁδὸς Ἀπελλοῦ 1. Ἀριθ. τηλ. 320.

Ἐν Πειραιεῖ: Γενικὸν Πρακτορεῖον Ἐθν. Ἀτμοπλοίας τῆς Ἑλλάδος, ὁδὸς Φίλωνος ἀρ. 44 (ἀπισθεν Ἀγίας
Τριίδος). Ἀρ. τηλ. 127.

Οἱ θέλοντες νὰ ἀγαθίσωσι θέσεις ἀνάγκῃ νὰ δηλώσωσι ἐγκαίρως εἰς τὰ Κεντρικὰ Πρακτορεῖα τῆς Ἑταιρίας καί εἰς
τοὺς κατὰ τόπους ἀνεγνωρισμένους ἀντιπροσώπους.

Ὑποστηρίζοντες τὰ Ἑλληνικὰ ἀτμόπλοια, ὑποστηρίζετε τὴν Σημιαίαν θάλασσαν, μεγαλύνετε τὴν Πατρίδα θάλασσαν.